

The Turkish
Online Journal
of Design
Art and
Communication

The Turkish
Online Journal
of Design
Art and
Communication

APRIL 2015

Volume 5 – Issue 2

Editor

Prof.Dr. Rengin KÜÇÜKERDOĞAN

ISSN: 2146-5193

Message from the Editor

Greetings Dear readers of TOJDAC,

We are happy to announce to you that our Volume 5, Issue 2 has been published. There are 3 articles from 3 authors published in this current issue.

Dear readers, you can receive further information and send your recommendations and remarks, or submit articles for consideration, please contact TOJDAC Secretariat at the below address or e-mail us to info@tojdac.org.

Hope to stay in touch and meeting in our next Issue.
Cordially,

Editor

Prof.Dr.Rengin Küçükerođan

İstanbul Kùltür University Ataköy Campus 34156-İstanbul TURKEY

Tel: +90 212 4984100 ext. 4106,

E-mail: r.kucukerdogan@iku.edu.tr

URL: <http://www.tojdac.org>

Editor

Prof.Dr. Rengin Küçükerdoğan, İstanbul Kültür University, Turkey

Associate Editor

Prof.Dr. Işıl Zeybek, İstanbul Kültür University, Turkey

Assoc.Prof.Dr. Deniz Yengin, İstanbul Kültür University, Turkey

Editorial Board

Prof.Dr. Bülent Küçükerdoğan, İstanbul Kültür University, Turkey

Prof.Dr. Christine I. Ogan, University of Indiana, U.S.A.

Prof.Dr. Cem Sütçü, Marmara University, Turkey

Prof.Dr. Donald L. Shaw, University of North Carolina, U.S.A.

Prof.Dr. Douglas Kellner, UCLA University, U.S.A.

Prof.Dr. Ferhat Özgür, İstanbul Kültür University, Turkey

Prof.Dr. Filiz Balta Peltekoğlu, Marmara University, Turkey

Prof.Dr. H.Hale Künuçen, Başkent University, Turkey

Prof.Dr. Haluk Gürgen, Bahçeşehir University, Turkey

Prof.Dr. Hülya Yengin, İstanbul Aydın University, Turkey

Prof.Dr. Jean-Marie Klinkenberg, Liege University, Belgium

Prof.Dr. Judith K. Litterst, St. Cloud State University, U.S.A.

Prof.Dr. Lev Manovich, University of California, U.S.A.

Prof.Dr. Lucie Bader Egloff, Zurich University, Switzerland

Prof.Dr. Maxwell E. McCombs, University of Texas, U.S.A.

Prof.Dr. Mesut İktu, İstanbul Kültür University, Turkey

Prof.Dr. Murat Özgen, İstanbul University, Turkey

Prof.Dr. Mutlu Binark, Başkent University, Turkey

Prof.Dr. Rengin Küçükerdoğan, İstanbul Kültür University, Turkey

Prof.Dr. Selçuk Hünerli, İstanbul University, Turkey

Prof.Dr. Solomon Marcus, Romanian Academy, Romania

Prof.Dr. Stanislav Semerdjiev, NATFA, Bulgaria

Prof.Dr. Sung-do Kim, Korea University, South Korea

Prof.Dr. Turan Sağer, İnönü University, Turkey

Prof.Dr. Uğur Demiray, Anadolu University, Turkey

Prof.Dr. Ümit Atabek, Yaşar University, Turkey

Prof.Dr. Yasemin Giritli İnceoğlu, Galatasaray University, Turkey

Prof.Dr. Zafer Ertürk, İstanbul Kültür University, Turkey

Prof.Dr. Işıl Zeybek, İstanbul Kültür University, Turkey

Prof.Dr. Mehmet Üstünipek, İstanbul Kültür University, Turkey

Assoc.Prof.Dr. Banu Manav, İstanbul Kültür University, Turkey

Assoc.Prof.Dr. Deniz Yengin, İstanbul Kültür University, Turkey

Assist.Prof.Dr. Arzu Eceoğlu, İstanbul Kültür University, Turkey

Assist.Prof.Dr. Ezgi Öykü Yıldız, İstanbul Kültür University, Turkey

Assist.Prof.Dr. Volkan Ekin, İstanbul Kültür University, Turkey

Table of Contents

ZEKÂ ALANLARI İLE MEDYAYI BİLGİLENME AMAÇLI KULLANMAYA YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİ <i>Emel OKUR-BERBEROĞLU</i>	1
THOUGHTS ON INTERPELLATION AND INTERTEXTUALITY AMONG FACEBOOK COVER PHOTOS OF FOUR MAJOR POLITICAL PARTIES AS VISUAL NARRATIVES DURING THE TURKISH GENERAL ELECTION OF 2015 CAMPAIGN <i>Erdem ÖNGÜN</i>	9
OSMANLI DÖNEMİ'Nİ KONU ALAN DÖNEM FİLMLERİ ANLATISININ OLUŞTURULMASI SÜRECİNDE MİNYATÜRLÜ ELYAZMALARININ BİRİNCİL KAYNAK OLMA ÖZELLİKLERİ: ELYAZMALARINDAKİ MİNYATÜR VE EDEBİ METİN ANLATISINDAN YARARLANMA <i>İnci YAKUT</i>	18

DOI Numbers of TOJDAC
April 2015 Volume 5 Issue 2
(10.7456/10502100)

ZEKÂ ALANLARI İLE MEDYAYI BİLGİLENME AMAÇLI KULLANMAYA
YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Emel OKUR-BERBEROĞLU

10.7456/10502100/001

THOUGHTS ON INTERPELLATION AND INTERTEXTUALITY
AMONG FACEBOOK COVER PHOTOS OF FOUR MAJOR POLITICAL
PARTIES AS VISUAL NARRATIVES DURING THE TURKISH
GENERAL ELECTION OF 2015 CAMPAIGN

Erdem ÖNGÜN

10.7456/10502100/002

OSMANLI DÖNEMİ'Nİ KONU ALAN DÖNEM FİLMLERİ
ANLATISININ OLUŞTURULMASI SÜRECİNDE MİNYATÜRLÜ
ELYAZMALARININ BİRİNCİL KAYNAK OLMA ÖZELLİKLERİ:
ELYAZMALARINDAKİ MİNYATÜR VE EDEBİ METİN
ANLATISINDAN YARARLANMA

İnci YAKUT

10.7456/10502100/003

ZEKÂ ALANLARI İLE MEDYAYI BİLGİLENME AMAÇLI KULLANMAYA YÖNELİK TUTUM ARASINDAKİ İLİŞKİ

Emel OKUR-BERBEROĞLU

LIC (Livestock Improvement Corporation), New Zealand

emelokur17@gmail.com

ÖZET

Küreselleşen dünyada, değişen ve gelişen teknolojiyle beraber insanlar, artık daha fazla medya aracı ile irtibat halindedir. İnsanlar, eğlenme amaçlı olduğu kadar bilgilenme amaçlı da medyayı kullanma eğilimindedir. Medya, ağırlıklı olarak yazılı materyaller üzerine kurulmuş olsa da gün geçtikçe, görsel materyallere verilen önem dikkat çekmektedir. Görsel materyalin önemli olduğu bir diğer alan ise 'zekâ'dır. Görsel- Uzamsal zekâsı gelişmiş olan bireylerin sözlerden çok nesnelerin dış görünümüne, şekil, grafik, harita gibi görsel unsurlara odaklandıkları, yazılı metinlere nazaran görsel materyalleri daha kolay yorumlayabildikleri ifade edilmektedir. Bu çalışmanın amacı - Gardner'ın Çoklu Zekâ Kuramı göz önüne alarak - zekâ alanları ile medyayı bilgilenme amaçlı kullanmaya yönelik tutum arasında anlamlı ilişki olup olmadığını incelemektir. Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Bireylerin bilgilenme amaçlı medyayı kullanma tutumlarını belirleyebilmek için 'tutum ölçeği'nden ve zekâ alanlarını tespit etmek için 'zekâ alanları testi'nden yararlanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2008- 2009 eğitim- öğretim döneminde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören, 2 ve 3. sınıf öğrencilerinden toplam 89 kişi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin seçilmesinin sebebi, daha önceki eğitim hayatlarında medya okur-yazarlığına dair herhangi bir eğitim almamış olmalarıdır. Araştırmanın sonucunda sadece kişiler arası/sosyal zekâ ile medyayı bilgilenme amaçlı kullanmaya yönelik tutum arasında anlamlı ilişki bulunmuştur ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: medya, çoklu zekâ kuramı, sosyal zeka, görsel- uzamsal zekâ

THE CORRELATION BETWEEN INTELLIGENCE AREAS AND ATTITUDE OF USING MEDIA FOR GROUNDING

ABSTRACT

People, in global world, have more contact with media tools within improving and changing technology. They are keen on to use media either for entertainment or for information. Visual tools point out although media is based on written tools. Visual tools are also important for 'intelligence'. The people who have developed visual-spatial intelligence mostly focus on figures, maps, graphs etc. rather than written documents. The aim of this research – considering with Gardner's Multiple Intelligence Theory- is to determine whether there is correlation between intelligence area and attitude of using media for grounding. The scanning model was used. The researcher used an attitude scale in order to determine using media for grounding and an intelligence scale in order to determine intelligence areas. The sample group was consist of 89 second and third grades students who have not had media literac education until that time from Canakkale Onsekiz Mart University It is found that there is only correlation between social intelligence and attitude of using media for information ($p<0.05$).

Key Words: media, multiple intelligence theory, social intelligence, visual- spatial intelligence

GİRİŞ

'Medya okur-yazarlığı', medyadan alınan farklı bilgilerin kabul edilmesi, analiz edilmesi, birleştirilmesi, değerlendirilmesi ve yeni bilgilerin oluşturulması olarak tanımlanmaktadır (Mihailidis, 2008; Real, 2008; Tigga, 2009; Wehmeyer, 2000). Potter (2005) ise medya okur-yazarlığını bir bakış açısı, 'işlenmiş-bilgi' yapısı olarak tanımlamakta; medya okur-yazarlığının geleneksel okuryazarlığı, görsel okuryazarlığı, bilgisayar okur-yazarlığını kapsadığını vurgulamaktadır. Çünkü her birey medyadan gelen mesajları, kendi bünyesindeki işlenmiş-bilgi yapısı ile birleştirerek bir bakış açısı oluşturmaktadır. Medya okur-yazarlığı bazı kaynaklarda da eleştirel analiz olarak tanımlanmıştır (Kline, Stewart ve Murphy, 2006; Wood, 2009; Yazgan ve Kıncal, 2009). Scheibe (2004) medya okuryazarlığının sınıftaki uygulamalarında, eleştirel düşünmeyi geliştirmek için medya kaynaklarındaki görsel öğelere dikkat çekilmesi gerektiğinden bahsetmiştir.

Hendrix (1998), öğrencilerin yazılı medyadan ziyade görsel medyadan daha çok bilgi öğrendiklerini; sinema, TV'nin öğrenmeyi diğer kaynaklara göre daha çok etkilediğini belirtmektedir. Medya okuryazarlığının önde gelen isimlerinden biri olan Marshall McLuhan (Morrow, 1980; Thoman, 1998) mesajdan çok, medyanın yapısının kişi üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Örneğin, TV'de verilen mesaj, daha kolay algılanır, çünkü hem göze hem kulağa hitap eder, mesaj elektrondur (Giddens, 2005; Morrow, 1980; Potter, 2005; Yeşil ve Korkmaz, 2008). Medya mesajlarının algılanmasında ve değerlendirilmesinde, bireysel farklılıklar (Potter, 2005), toplumsal farklılıklar (Skelton ve Valentine, 1998) ve Innis'in vurguladığı gibi mesajın verilme şekli etkili olmaktadır (Giddens, 2005). Öyle ki Habermas, toplumların artık mantıklı tartışmalar ile değil, reklâmlar aracılığıyla değiştirilebileceğini belirtmiştir (akt. Giddens, 2005). Bu durumda, medya mesajlarında özellikle görselliğin ön plana çıktığı gözlenmektedir ki Potter (2005) medya okuryazarlığı kapsamı içine görsel okuryazarlığı da almıştır. Emery ve Flood (1998) ile Heinich ve arkadaşları (1999) görsel okuryazarlığı, görsel mesajların deşifre edilmesinde ve yorumlanmasında kullanılan bir dil olarak tanımlamaktadır.

Görselliğin ön plana çıktığı diğer bir alanı da 'zekâ'dır. Eratay (1993) zekâyı, yeni şeyleri hızla öğrenme yeteneği olarak tanımlarken; Gardner (1993) bir tür problem çözme yeteneği olarak tanımlamıştır. Gardner (1993), zekânın tek bir IQ sayısı ile açıklanamayacağını, zekânın yetenekler mozaığı olduğunu belirtmiş ve Çoklu Zekâ Kuramını öne sürmüştür. Bu kurama göre zekâ sabit değildir; değişebilir, gelişebilir ve zekâ tek alandan oluşmamaktadır. Gardner (1993), bu zekâ alanlarından birisinin de 'Görsel- Uzamsal' zekâ olduğunu belirtmiştir.

Görsel- Uzamsal zekâsı gelişmiş olan bireylerin sözlerden çok nesnelerin dış görünüşlerine, şekil, grafik, harita gibi görsel unsurlara odaklandıkları, yazılı metinlere nazaran görsel materyalleri daha kolay yorumlayabildikleri ifade edilmektedir (Selçuk ve diğerleri, 2002). Lazear'ın (2000) "Bir resim, bin sözcükten değerlidir." görüşü ile Hendrix (1998), McLuhan (akt. Morrow, 1980), Habermas, Innis'in (akt. Potter, 2005; akt. Giddens, 2005;) medyadaki mesajın görsellik unsurunun önemine dair görüşü paralellik göstermektedir. Çünkü medya mesajları yazılı olarak okunabildiği gibi görsel (Köse, 2009) ya da sesle ilgili mesajlar da okunabilmekte ve yorumlanabilmektedir (Croteau ve Hoynes, 2003). Potter, (2005)'in vurguladığı gibi medya mesajlarının algılanmasında ve değerlendirilmesinde, bireysel farklılıklar da etkili ise bu bireysel farklılıklardan birisinin de zekâ olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla görsel-uzamsal zekâsı gelişmiş olan bireylerin, medya okuryazarlığı yetisinin da daha gelişmiş ya da gelişime daha elverişli olabileceği, dolayısıyla bireyin de medyayı bilgilendirme amaçlı kullanma tutumunun da olumlu yönde olabileceği düşünülebilir.

Kitle iletişim araçları aracılığıyla bilgiye ulaşmak çok kolay hale gelmiştir (Doğan-Kösebalan ve Taşköprülü, 2008). Artık önemli olan alınan bilgilerin, eleştirel olarak değerlendirilebilmesidir (Doğan-Kösebalan ve Taşköprülü, 2008; Elma ve diğerleri, 2009; Yazgan ve Kıncal, 2009). Ancak Thoman ve Jolls (2008), öğrencilere eleştirel görüş

yeteneğinin kazandırılmasından önce öğrencilerin nasıl seçim yapacakları, zamanlarını medya kaynaklarına nasıl harcayacakları konusunda eğitilmeleri gerektiğini ifade etmektedir. Kellner (1998)'in de vurguladığı gibi teknolojinin gelişmesiyle beraber, yazılı medya mesajlarının yanında görsel medya mesajlarının da değerlendirilmesi zaruri hale gelmiştir. Buradan hareketle, bireylerin medya kaynaklarını, bilgilenmeye yönelik kullanma eğilimlerinde tutumlarının; görsel mesajları değerlendirmede görsel-uzamsal zekâlarının etkili olabileceği düşünülmüştür.

Çoklu zekâ alanlarına, medya okur-yazarlığına, görsel okuryazarlığa dair yapılmış olan çalışmalar olsa da (İşler, 2002; Kartal, 2007; Özdemir, 2006; Sanalan ve diğerleri, 2007; Yazgan ve Kıncal, 2009) zekâ alanları ile medyayı bilgilenme amaçlı kullanmaya yönelik tutum arasındaki ilişkiye dair herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı, bireylerin zekâ alanları ile medyayı bilgilenme amaçlı kullanmaya dair tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemeye çalışmaktır. Buna bağlı olarak aşağıdaki alt problemler üzerinde durulmaktadır:

1. Bireylerin, medyayı bilgilenme amaçlı kullanmaya yönelik tutumları olumlu mudur?
2. Bireylerin zekâ alanlarından aldıkları puanlar arasında ilişki var mıdır?
3. Bireylerin tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile zekâ alanlarından aldıkları toplam puanlar arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Bu çalışmada, tarama modeli kullanılmıştır. Çünkü tarama modelinde amaç, neden-sonuç ilişkisini bulmak değil, var olan durumlar arasında, herhangi bir ilişki olup olmadığını belirlemektir (Karasar, 2005). Bu araştırma kapsamında da bireylerin bilgilenme amaçlı medyayı kullanma tutumlarını belirleyebilmek için 'tutum ölçeği' (Doğan-Kösebalan ve Taşköprülü, 2008) ve zekâ alanlarını tespit etmek için 'zekâ alanları testi' (Selçuk ve diğerleri, 2002) kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan tutum ölçeğinde toplam on madde yer almaktadır ve ölçek, 5'li Likert tipinden oluşmaktadır. Ölçekteki olumlu soru maddelerinde 'tamamen katılmıyorum' 1, 'katılmıyorum' 2, 'fikrim yok' 3, 'katılıyorum' 4 ve 'tamamen katılıyorum' 5 şeklinde puanlanmıştır. Olumsuz soru maddelerinde ise tam tersi bir puanlamaya gidilmiştir. Buna göre tutum ölçeğinden en fazla alınabilecek puan 50, en az alınabilecek puan ise 10 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için yeniden analiz yapılmış ve Cronbach alpha güvenirlik katsayısı 0.719 olarak bulunmuştur. Büyüköztürk (2007), ölçeğin Cronbach alpha değerinin 0.70'in üzerinde olması durumunda, ölçeğin yeterli güvenirliğe sahip olduğunu ve kullanılabileceğini belirtmektedir.

Çoklu zekâ alanlarının tespitine yönelik olan test ise sekiz ayrı bölümden oluşmaktadır. Her bir alandaki maddeler için bireylerin, kendilerine en uygun ifadeyi seçmeleri istenmekte ve buna göre puanlama yapılmaktadır. Ölçekteki maddeler 'tamamen uygun', 'oldukça uygun', 'kısmen uygun', 'çok az uygun' ve 'hiç uygun değil' şeklinde belirtilen bir dereceleme ölçeğinde düzenlenmiştir. Buna göre 'hiç uygun değil' 0, 'çok az uygun' 1, 'kısmen uygun' 2, 'oldukça uygun' 3 ve 'tamamen uygun' 4 şeklinde puanlanmıştır. Puanlama sonunda, zekâ alanlarının gelişmişlik düzeyi açısından '0-7' arasında puan alanlar "gelişmemiş", '8-15' arasında puan alanlar "biraz gelişmiş", '16-23' arasında puan alanlar "orta düzeyde gelişmiş", '24-31' arasında puan alanlar "gelişmiş", '32-40' arasında puan alanlar "çok gelişmiş" olarak nitelendirilmiştir (Selçuk ve diğerleri, 2002). Araştırmada kullanılan ölçek ve test için ilgili araştırmacılardan izin alınmıştır.

Araştırmanın örneklemini, 2008- 2009 eğitim- öğretim döneminde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören, 2 ve 3. sınıf öğrencilerinden toplam 89 kişi oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin seçilmesinin sebebi,

daha önceki eğitim hayatlarında medya okur-yazarlığına dair herhangi bir eğitim almamış olmalarıdır. Verilerin analizinde SPSS 13 paket programı, analiz çalışmalarında korelasyon kullanılmıştır. Analizlerde anlamlılık seviyesi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Bu çalışmanın da kendi içerisinde sınırlılıkları bulunmaktadır. Araştırma, zekâ alanları ile medya- okuryazarlığı arasındaki ilişkiye dikkat çekmek amacıyla olduğundan dolayı, sadece bir tarama çalışması düzeyinde tutulmuştur ve genellemelere gidilmemiştir. Araştırmalarda (Skelton ve Valentine, 1998; Potter, 2005) belirtildiği gibi bireysel ve toplumsal farklılıklar da medya mesajlarının algılanmasını etkilemektedir. Bu çalışmada, bireysel değerlendirme yapılmamıştır. Bir başka çalışmada bireyler, nitel bakış açısı çerçevesinde bireysel olarak değerlendirilebilir.

BULGULAR

Bu çalışmada tutum ölçeğinden alınan en düşük puanın 18, en yüksek puanın ise 45, ortalamasının ise 31.95 ± 5.46 olduğu belirlenmiştir. Tutum ölçeğinin genel ortalamasının 25 olduğu dikkate alınacak olursa 31.95 puan doğrultusunda bireylerin, medyayı bilgilendirme amaçlı kullanım yönünde olumlu tutum sergiledikleri düşünülebilir.

		Sözel	Mantıksal	Görsel	Müziksel	Bedensel	Doğa	Kişilerarası	İçsel	Toplam
Sözel	Pearson Correlation	1	.154	.547*	.357*	.231*	.205	.169	.612**	-.152
	Sig.		.149	.000	.001	.030	.054	.114	.000	.156
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
Mantıksal	Pearson Correlation	.154	1	.487*	.152	.435**	.412*	.357**	.220*	-.007
	Sig.	.149		.000	.154	.000	.000	.001	.038	.949
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
Görsel	Pearson Correlation	.547*	.487*	1	.393*	.467**	.433*	.347**	.556**	-.086
	Sig.	.000	.000		.000	.000	.000	.000	.000	.425
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
Müziksel	Pearson Correlation	.357*	.152	.393*	1	.329**	.473*	.349**	.419**	.053
	Sig.	.001	.154	.000		.002	.000	.001	.000	.623
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
Bedensel	Pearson Correlation	.231*	.435*	.467*	.329*	1	.521*	.465**	.459**	-.208
	Sig.	.030	.000	.000	.002		.000	.000	.000	.051
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
Doğa	Pearson Correlation	.205	.412*	.433*	.473*	.521**	1	.544**	.346**	-.093
	Sig.	.054	.000	.000	.000	.000		.000	.001	.387
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
Kişiler arası	Pearson Correlation	.169	.357*	.347*	.349*	.465**	.544*	1	.356**	-.296**
	Sig.	.114	.001	.001	.001	.000	.000		.001	.005
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89

İçsel	Pearson	.612*	.220*	.556*	.419*	.459**	.346*	.356**	1	-.201
	Corelation	*		*	*		*			
	Sig.	.000	.038	.000	.000	.000	.001	.001		.059
Toplam	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89
	Pearson	-.152	-.007	-.086	.053	-.208	-.093	-	-.201	1
	Corelation							.296**		
	Sig.	.156	.949	.425	.623	.051	.387	.005	.059	
	N	89	89	89	89	89	89	89	89	89

**p<0.01

*p<0.05

Tablo 1: Zekâ alanlarının, kendi aralarındaki ve tutum puanları arasındaki korelasyon değerleri

Bireylerin, farklı zekâ alanlarından aldıkları puanlar açısından sözel zekâ ile görsel, müziksel, bedensel, içsel zekâlar arasında; mantıksal zekâ ile görsel, bedensel, doğa, kişilerarası, içsel zekâlar arasında; görsel zekâ ile müziksel, bedensel, doğa, kişilerarası, içsel zekâlar arasında; müziksel zekâ ile bedensel, doğa, kişilerarası, içsel zekâlar arasında; bedensel zekâ ile doğa, kişilerarası, içsel zekâlar arasında; doğa zekâsı ile kişilerarası, içsel zekâlar arasında ve kişilerarası zekâ ile içsel zekâ arasında ilişki bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 1). Bireylerin tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile kişilerarası zekâ alanından aldıkları toplam puanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p= 0.005$, Tablo 1).

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bireylerin zekâ alanları ile medyayı bilgilendirme amaçlı kullanmaya yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını araştırmayı amaçlayan bu çalışmada, bireylerin medyayı bilgilendirme amaçlı kullanmaya yönelik olumlu tutum içinde oldukları belirlenmiştir. Bu araştırmada kullanılan ‘medyayı bilgilendirme amaçlı kullanma’ ifadesi, ‘medyadan alınan bilgileri olduğu gibi doğru kabul etme’ anlamında kullanılmamıştır. Buradaki amaç, herhangi bir konu hakkında medyayı, ilk olarak bilgilendirme amacıyla kullanmaya dair tutumdur. Doğan-Kösebalan ve Taşköprülü (2008) de yüksek öğretim düzeyinde yapmış oldukları çalışmalarında, öğrencilerin medyayı bilgilendirme amaçlı kullanmaya yönelik olumlu tutum içinde olduklarını belirlemiştir.

Özdemir (2006), 4-6 yaş arasındaki çocukları kapsayan çalışmada, çocukların zekâ alanlarından elde ettiği puanlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. İnceleme sonucunda görsel zekâ ile sözel, mantıksal, müziksel zekâlar arasında; bedensel zekâ ile sözel – görsel, müziksel zekâlar arasında; içsel zekâ ile sözel, mantıksal zekâlar arasında; kişilerarası zekâ ile sözel, mantıksal, müziksel zekâ, içsel zekâlar arasında; müziksel zekâ ile mantıksal zekâ, arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yapılmış olan bu çalışmada ise sözel-görsel/ müziksel/ bedensel/ içsel, mantıksal- görsel/ bedensel/ doğa/ kişilerarası/ içsel, görsel- müziksel/ bedensel/ doğa/ kişilerarası/ içsel, müziksel-bedensel/ doğa/ kişilerarası/ içsel, bedensel- doğa/ kişilerarası/ içsel, doğa- kişilerarası/ içsel, kişilerarası-içsel zekâlar arasında ilişki bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 1).

Gardner’ın belirttiği gibi zekânın durağan bir unsur olmadığı (Bümen, 2005) dikkate alınacak olursa, elde edilen bu sonuçlar, yaş ile birlikte zekâ alanlarındaki gelişimin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Beynin sol yarım küresi, lisan öğrenme, matematik, mantıksal işlemler açısından daha aktif iken sağ yarım küresi de duygusal işlemlerde, sözel olmayan düşüncelerde, uzaysal ilişkileri değerlendirmede daha aktif olduğu belirtilmektedir (Campbell ve Reece, 2008). Yukarıda belirtilen zekâ alanları arasında ilişki olması, bu bireylerin beyinlerinin her iki yarı küresini de aktif olarak kullandıklarının göstergesi olabilir. Dolayısıyla, bütünsel düşünme yeteneklerinin daha yüksek olabileceği düşünülmektedir. Feinstein ve Hagerty (1994) de görsel okuryazarlığın genel eğitim için öneminden bahsederken, görsel okuryazarlık için beynin sağ yarı küresinin daha aktif kullanımı ile bireylerde bütünsel düşünmenin gelişebileceğine vurgu

yapmıştır. Dolayısıyla bireylerin yaşla beraber, bütünsel düşünme yeteneklerinin arttığı ve bu durumun medya okuryazarlık eğitimi için kullanılabileceği düşünülmektedir.

Bireylerin tutum ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile zekâ alanlarından aldıkları toplam puanlar karşılaştırıldığında, sadece kişilerarası zekâ ile tutum puanı arasında negatif yönde bir ilişki bulunmuştur (Tablo 1). Bu sonuç kişilerarası zekâsı gelişmiş olan bireylerin, medyayı bilgilendirme amaçlı kullanmaya yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Kişilerarası zekâsı gelişmiş bireylerin, sosyal ilişkilerinin ve duygusal zekâlarının da gelişmiş olduğu ifade edilmektedir (Özdemir, 2006; Selçuk ve diğerleri., 2002). Dolayısıyla bu bireylerin, bilgilendirme amaçlı diğer insanlarla irtibata geçmesi ve medyayı daha az kullanma eğiliminde olması olağan karşılanabilir.

Diğer yandan kişilerarası zekâ ile tutum puanı arasında negatif yönde bir ilişki var iken bu araştırmanın da konusu olan görsel zekâ ile medyayı bilgilendirme amaçlı kullanmaya yönelik tutum arasında bir ilişki bulunamamıştır. Görsel- uzamsal zekâsı gelişmiş olan bireylerin, kelimelerden çok resimlere odaklandıkları, yazılı materyallere nazaran görsel unsurları daha kolay yorumlayabildikleri aktarılmaktadır (Selçuk ve diğerleri., 2002). Dolayısıyla görsel-uzamsal zekâsı gelişmiş olanların, görsel okuryazarlık yetilerinin de daha kolay geliştirilebileceği düşünülmüştür. Çünkü görsel okuryazarlıkta, görsel mesajların deşifre edilmesi ve yorumlanması amaçlanmaktadır (Emery ve Flood, 1998; Heinich ve diğerleri., 1999). Başka araştırma desenleri aracılığıyla görsel zekâ ile medyayı bilgilendirme amaçlı kullanmaya yönelik tutum arasındaki ilişkinin incelenmesinde yarar vardır.

Gardner (1993) zekâyı, bir tür problem çözme yeteneği olarak tanımlarken aslında bu tanımında, bireyin bir tür çözüm üretme yani üreticilik kapasitesine de vurgu yaptığı düşünülmektedir. Medya açısından değerlendirildiğinde ise Hobbs (1998) medyanın hangi amaçla (bilgilendirme ya da eğlence) kullanıldığından ziyade, ‘medya üretimi’ üzerinde durmaktadır. Medya üretiminde bireyler artık, medyadan aldıkları mesajları eleştirel olarak değerlendirmenin bir adım ötesine geçerek kendi medya mesajlarını oluşturma becerilerini ortaya koymaya çalışacaklardır (Baines ve Dial, 1995; Kartal, 2007). Kişisel bloglar ya da youtube sayfaları medya üretimi açısından örnek olarak verilebilir. Farklı araştırmalarda, blog ya da youtube sayfası sahiplerinin medyayı algılama/ eleştirel değerlendirme becerileri ya da öğrencilerin medya üretimi becerileri üzerine odaklanılabilir.

Ülkemiz açısından değerlendirildiğinde, medya üretimi üzerine çok fazla araştırma bulunmadığı gözlenmiştir. Türkiye’de son yapılan eğitim programında, ‘Medya- Okur-yazarlığı’ dersi de yer almaktadır. Etkili bir eğitim programı yapılabilmesi için daha çok araştırmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Özellikle yaş ile birlikte, zekâ alanları arasında korelasyon artıyor ise her bir sınıf dönemine dair, ayrı ayrı araştırmaların yapılması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Diğer önemli bir konu, sosyal medya ağlarının gençler arasında oldukça yaygın olmasıdır. Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan kişilerarası/ sosyal zekâ alanı, günümüzde sosyal medya kullanımında da etkili olabilir. Yaş ile birlikte hem görsel zekâsı hem de sosyal zekâsı gelişmiş bireyler facebook, twitter, kişisel blog gibi iletişim ağlarını yaygın olarak kullanabilirler. Bu ağlar, aynı zamanda medya üretimi için de kullanılmaktadır (Poyntz, 2006). Bireylerin zekâ alanları dikkate alınarak, bu tür medya üretme becerilerinin ayrıca çalışılması gereken bir konu olduğu düşünülmektedir. Çünkü medya üretimi eğitim, moda, politika gibi gündelik yaşamımızda var olan pek çok unsuru yönlendirebilmektedir. Hangi partiye oy vereceğimizden hangi tür kıyafeti seçeceğimize kadar hayatımızın içine işleyen bu medya etkisini kontrol altına alabilenler, geleceğe yön verecek olan toplumlar olacaktır.

KAYNAKLAR

Baines, L. and Dial, M. (1995). Scripting Screenplays: An İdea For Integrating Writing, Reading, Thinking, And Media Literacy. The English Journal, 84 (2), 86-91.

- Bümen, N. T. (2005). Okulda Çoklu Zekâ Kuramı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyükoztürk, Ş. (2007). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Campbell, N. A., and Reece, J. B. (2008). Biyoloji (Çeviri Editörleri: Ertunç Gündüz, Ali Demirsoy, İsmail Türkan). Ankara: Palme Yayıncılık.
- Croteau, D., & Hoynes, W. (2003). *Media society*. London: Sage Publication.
- Doğan-Kösebalan, N., ve Taşköprülü, Ş. S. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Medya Okuryazarlığı Kavramı Bağlamında Medyayı Kullanmaya Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 32, 81-96.
- Elma, C., Kasten, A., Dicle, A. N., Mercan, E., Çinkır, Ş., ve Palavan, Ö. (2009). İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin Medya Ve Medya Okuryazarlığı Dersine İlişkin Tutumları. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27, 93-113.
- Emery, L., and Flood, A. (1998). Visual Literacy. Retrieved February 22, 2010, from University of Canberra, Australian Centre for Arts Education Web site: <http://education.canberra.edu.au/centres/acae/literacy/litpapers/vislit.htm>.
- Eratay, E. (1993). 7-11 Yaş Çocukların Yaratıcılıkları İle Psiko-Sosyal Gelişimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Feinstein, H and Hagerty, R. (1994). "Visual Literacy in General Education at the University Of Cincinnati". Visual Literacy In The Digital Age: Selected Readings From The Annual Conference Of The International Visual Literacy Association (25th Rochester, New York, October 13-17, 1993,205-212.) (ERIC Document Reproduction Service No. ED 370 602).
- Gardner, H. (1993). Frames Of Mind: The Theory Of Multiple Intelligences. New York: Basic Books.
- Giddens, A. (2005). Sosyoloji (Hazırlayan: Cemal Güzel). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Heinich, R., Molenda, M., Russell, J. D., & Smaldino, S. E. (1999). Instructional Media And Technologies For Learning (6th ed.). NJ: Prentice-Hall, Upper Saddle River.
- Hendrix, M. (1998). Media Literacy. The English Journal, 87 (4), 9, Literary Festival (Apr., 1998).
- Hobbs, R. (1998). The Seven Great Debates in the Media Literacy Movement. Journal of Communication, 48 (1), 16-32. (Çev: Melike Türkan Bağlı, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 2004, 37 (1), 122-140) .
- İşler, A. Ş. (2002). Günümüzde Görsel Okuryazarlık Ve Görsel Okuryazarlık Eğitimi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15 (1), 153-161.
- Kartal, O. Y. (2007). Ortaöğretim 10. Sınıf Öğrencilerinin Televizyon Dizilerindeki Mesajları Algılamalarında Medya Okuryazarlığının Etkisi" Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları Ve Öğretim Bilim Dalı, Çanakkale.
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Kellner, D. (1998). Multiple Literacies And Critical Pedagogy In A Multicultural Society. Educational Theory, 48 (1), 103-123.
- Kline, S., Stewart, K, and Murphy D. (2006). Media Literacy In The Risk Society: Toward A Risk Reduction Strategy. Canadian Journal of Education, 29 (1), 131-153.
- Köse, H. (2009). "Çoğunlukçu" Medyada "Çoğulcu" Demokratik Temsil Sorunu. International Symposium on Democracy and Democracy Education in Europe, 324-347.
- Lazear, D. (2000). Multiple Intelligence Approaches To Assessment. Taipei Metropolis: Yuan-liou Publishing Co. Ltd,
- Mihailidis, P. (2008). Beyond Cynicism: How Media Literacy Can Make Students More Engaged Citizens. Doctor of Philosophy Thesis, Faculty of the Graduate School of the University of Maryland, USA.
- Morrow, J. (1980). Media Literacy In The 80s. The English Journal, 69 (1), 48-51

- Özdemir, B. (2006). 4-6 Yaş Grubu Çocukların Öğrenme Sürecinde Çoklu Zekâ Teorisinin Yeri. Yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Poyntz, S. R. (2006). Independent Media, Youth Agency, And The Promise Of Media Education. *Canadian Journal of Education*, 29 (1), 154-175.
- Potter, W. J. (2005). *Media Literacy*. London: Sage Publication.
- Real, Y. M. (2008). An Assessment Of The Relationship Between Creativity And Information And Media Literacy Skills Of Community College Students For A Selected Major". PhD Thesis, Pepperdine University Graduate School of Education and Psychology, California, USA.
- Sanalan, V. A., Sülün, A., ve Çoban, T. A. (2007). Görsel Okuryazarlık. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 33- 47.
- Scheibe, C. L. (2004). A Deeper Sense Of Literacy, Curriculum-Driven Approaches To Media Literacy In The K-12 Classroom. *American Behavioral Scientist*, 48 (1), 60-68.
- Selçuk, Z., Kayılı, H., ve Okut, I. (2002). *Çoklu Zeka Uygulamaları*. Ankara: Nobel Yayın-Dağıtım.
- Skelton, T., and Valentine, G. (Eds.). (1998). *Cool Places: Geographies Of Youth Cultures*. London: Routledge.
- Tigga, R. (2009). Rise, Decline, And Re-Emergence Of Media Literacy Education In The United States: 1960-2000. PhD Thesis, Faculty of the Graduate School, Marquette University, Milwaukee, USA.
- Thoman, E. (1998). Media Literacy: A Guided Tour Of Selected Resources For Teaching. *The English Journal*, 87 (1), 34-37.
- Thoman, E., and Jolls, T. (2003). *Literacy For The 21st Century An Overview & Orientation Guide To Media Literacy Education*. Center for Media Literacy, Malibu, CA.
- Wehmeyer, J. (2000). Critical Media Studies And The North American Media Literacy Movement. *Cinema Journal*, 39 (4), 94-101.
- Wood, E. (2009). Media Literacy Education: Evaluating Media Literacy Education In Colorado Schools. Degree Master of Art in Mass Communication, Faculty of Social Sciences University of Denver, USA
- Yazgan, A. D. ve Kıncal, R. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Medya Okuryazarlık Düzeyleri, Demokrasi Algıları Ve Dogmatik Düşünce Biçimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *International Symposium on Democracy and Democracy Education in Europe*, 516-530.
- Yeşil, R. ve Korkmaz, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Televizyon Bağımlılıkları, Okuryazarlık Düzeyleri Ve Eğitselliğine İlişkin Düşünceleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 55 -72.

THOUGHTS ON INTERPELLATION AND INTERTEXTUALITY AMONG FACEBOOK COVER PHOTOS OF FOUR MAJOR POLITICAL PARTIES AS VISUAL NARRATIVES DURING THE TURKISH GENERAL ELECTION OF 2015 CAMPAIGN

Erdem ÖNGÜN
Kadir Has University , Turkey
erdem.ongun@khas.edu.tr

ABSTRACT

The main goal and interest in this paper is to explore how visual narrative processes function through single visual texts as cover photos on official Facebook pages of four major political parties (Justice and Development Party (JDP) a.k.a. AKP, Republican People's Party (RPP) a.k.a. CHP, Nationalist Movement Party (NMP) a.k.a. MHP and Peoples' Democratic Party (PDP) a.k.a. HDP) represented in the Turkish Grand Assembly during general election campaign of 2015. The cover photos which illustrate appeal for vote and support are intended to communicate political competition and elicit political, ideological support and social responses. Using these cover photos on the Facebook profiles of these political parties as a sample, the paper reflects on intertextuality and interpellation processes and how these concepts contribute to further understanding the ways that engaged voters as viewers become participants and supporters in the narratives generated by these single visual texts. What narrative processes are in action during an encounter with a visual appeal for vote and support and how these processes function and how voters as viewing subjects might be able to exchange positions differently in relation to the visual texts appearing in the Facebook cover photos of the related political parties are the main questions to be answered and discussed in this study . Using a qualitative methodology, the study concludes with an overall comparative evaluation of the subject.

Keywords: *interpellation, intertextuality, visual narrative, social media, Facebook, political discourse*

TÜRKİYE 2015 GENEL SEÇİMLERİ SÜRECİNDE DÖRT TEMEL SİYASİ PARTİNİN GÖRSEL ANLATI OLARAK FACEBOOK KAPAK FOTOĞRAFLARI ARASINDAKİ METİNLERARASILIK VE ÇAĞRI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı ve ilgi odağı, görsel anlatı süreçlerinin 2015 genel seçim sürecinde Adelet ve Kalkınma Partisi (AKP), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP) gibi Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilen dört siyasi partinin resmi Facebook sayfalarındaki kapak fotoğrafları üzerinden nasıl işlediğini değerlendirmektir. Oy talebi ve desteği çağrısını resimleyen kapak fotoğrafları siyasi rekabet iletişimi kurma ve sosyal, siyasal ve ideolojik yanıtlar temin etme amacındadırlar. Bu dört siyasi partinin Facebook profillerindeki kapak fotoğraflarını örnek olarak kullanarak bu çalışma metinlerarasılı ve çağrı süreçlerini ve bu kavramların, izleyici konumundaki oy verenlerin tekli görsel metinlerce üretilen anlatım sürecinde birer katılımcı ve destekçiye dönüşmesine nasıl katkıda bulunduğunu anlamaya çalışır. Oy ve destek isteme görsel çağrısı sürecinde ne tür anlatı süreçlerinin devreye girdiği ve bu süreçlerin nasıl işlediği ve izleyici özneler olarak oy verenlerin ilgili siyasi partilerin Facebook kapak fotoğraflarındaki görsel metinlere göre nasıl pozisyon değiştirebildikleri bu çalışmadayanıtları aranan ve tartışılan temel sorular arasındadır. Niteliksel yöntem kullanarak çalışma konuyu genel bir karşılaştırma ile sonuçlandırır.

Anahtar kelimeler: *çağrı, metinlerarasılılık, görsel anlatı, sosyal medya, Facebook, siyasi söylem*

INTRODUCTION

Cultivated from an immense collection of a knowledge base, throughout centuries people have exploited a vast number of ways in order to exchange, transfer and store information that serve as a valuable asset to human heritage. To do this, many different forms were used as a medium. People acquired the knowledge of the world around them through verbal or written stories in childhood which were often accompanied by visual language forms. Belova (as cited in Crinall, 2009) states that within a story-making activity, the visual image is not a sole performer; it is a participant in an intertextual web of discursive forms and endless meaning-making exercises. It is part of a complex, fluid experience. Exploring different ways of interacting with narrative Fuery (1995:39) in her study concluded that meaning and processes of signification are artifices. It is therefore imperative that we develop methods of analysis in order to see how things come to mean and have signification, rather than merely what they mean and signify.

POLITICAL DISCOURSE

People actively engage in selecting, interpreting, accepting, resisting and constructing narratives in all phases of their lives. Doing these provide meaning to themselves as individual viewers and readers of images and texts. In addition, dominant discourses (such as political ones here) are conveyed through narrative meaning-making processes constantly and they seek to position us with subjective identities in that they attempt often successfully, to shape our beliefs and values. Schirato and Webb (as cited in Crinall, 2009) state that single images, far from offering simple representations, throw up more complex interpretive challenges for the narrative researcher. This is mainly due to the absence, or minimal presence of spoken or written text, and lack of obvious duration and direction. According to Schirato and Webb, the fewer the words accompanying an image, the broader its range of possible meanings: If a picture paints a thousand words, it is also true to say that it may be read in a thousand ways, and tell myriad stories, because pictures are always open to personal interpretation, and relatively inaccessible to any who lack very specific literacies. Unlike abstract or obtuse artworks, documentary photographs, advertising images and posters are more easily read, because they are coded to deliver an intended message. Even so, as with other forms of narrative inquiry, it is obscured meanings which most often become the focus of inquiry. The capacity of these textual signs and codes to form and connect with narrative patterns across micro and macro levels, from the socio-cultural and political to the individual and personal, offers opportunity for insight into how single image-objects position subjects. This can affect social behaviours, such as inducing viewers to vote for a political party. However, in addition to single images, Cohn (2011) states that narratives are an integral part of human expression and he draws attention to the fact that study of sequential images, their structure and how people create meaning out of them are rare in literature.

INTERPELLATION

Interpellation is a term applied by Louis Althusser to describe the process through which individuals are recruited into subject positions, thereby creating self-identity (Althusser, 1998). It describes the process by which ideology addresses the individual. The first stage of interpellation is 'calling out' or 'hailing'. A communication is directed towards a particular audience, an individual or group to illustrate how interpellation functions in the context of ideology. Althusser used the example of the policeman who shouts "Hey, you there!" At least one individual will turn around (most likely the right one) to "answer" that call. At this moment, when one realizes that the call is for oneself, one becomes a subject relative to the ideology of law and crime. The example of the policeman furthermore suggests that we really have not a choice in this matter. Were we to ignore the call, we would sooner or later be forced to adhere to it (Brooker, 1999).

People are hailed according to a range of signifying categories, such as age, gender, physical characteristics and occupation. In responding to the call, the target indicates recognition of the social position that the communication has ascribed to them. If the response is cooperative, the person is considered to have adopted the assigned or assumed subjective position. According to Fiske (as cited in Crinall, 2009) the appeal or hail is the 'process by which language identifies and constructs a social position for the addressee'. Interpellation is the 'larger process whereby language constructs social relations for both parties in an act of communication and thus locates them in the broader map of

social relations in general.’ Any form of discourse can convey the communication: speech, music, performance, written text, photographs, artworks, etc.

According to Althusser as a structuralist, the individual should not be regarded a self-conscious, autonomous being whose actions can be explained by personal beliefs, intentions, preferences and so on. For him, individuals are rather subjects constituted as a result of pre-given structures. Introducing the concept of ‘interpellation’ to describe the process by which individuals are constituted as subjects interpellated (have social identities conferred on them) through ideological states apparatuses from which people gain their sense of identity as well as their understanding of reality.

As Crinall (2009) cites from Belova meaning production in visual communication is complex and fluid, and emerges out of the viewing experience as the meaning of images always necessarily lacks completeness. In this case, when approach interpellation (subjective positioning) and narrative (meaning-making) processes are approached as forms of organic engagement and connection, narratives recognizing the fusion of body, thought, image, object, subject and context begin to come out.

INTERTEXTUALITY

Intertextuality is one of the most commonly used terms in contemporary literary theory. According to Kristeva, Barthes, Riffaterre, and other pioneers of the field, every text has its meaning only correlation to other texts; texts as viewed by modern literary theory are lacking in any kind of independent meaning. The act of reading plunges us into a web of textual relations, a network of other texts. (Kalogirou & Economopoulou, 2012)

In a broad sense, intertextuality is the reference to or application of a literary, media, or social “text” within another literary, media, or social “text.” In literature, intertextuality is when a book refers to a second book by title, scene, character, or storyline, or when a book refers to a social “text” such as a media, social, or cultural story. This borrowing invites a comparison between the understanding of the text outside of the book, and its use inside of the book. Intertextuality asks the reader to think about why the author is choosing that particular literary or social text, how they are including the text in the book, and to what effect is the text re-imagined by the book, or the book shaped by the text.

Intertextuality in political visual narratives is part of an ordinary world as long as viewers share four areas of understanding. Most obvious is the contextual knowledge of what the narrator is commenting upon, whether an immediate social problem or a specific news item. Second, there is knowledge of how the image or cartoon works, including its visual language of signs (images, symbols, captions, and quotes), conventions (expectations about what a sign is meant to signify), and rhetorical devices (caricature and analogies) used to convey satire, irony, and ridicule. Third, allusions to historical events and personages, or to past cultural texts (e.g., poems, novels, famous quotations, art), are only successful as the reader is able to access the allusionary base from which the analogies are drawn. And lastly, there is some understanding of the broader discourse itself that distinguishes political cartoons from the comics, political or commercial ads, and photojournalism. Lack of any aspect of this assumed shared memory might render an image opaque. In that sense, intertextuality only works as readers have access to the assumed memory bank that provides currency for communication. (Werner, 2004)

Sturken and Cartwright (2001:49) state that meaning is constructed through at least three components not including the image itself or the producer of the image: First one are the codes and conventions that structure the image and that cannot be separated from the content of the image, second the viewers and how they interpret or experience the image and finally, the contexts in which an image is exhibited and viewed. So, the meaning of an image does not lie in its production but in its consumption. One may employ semiotic analysis to reveal the sign system found within any image - or how the image serves as a part of a larger sign system.

Interpellation, as Sturken and Cartwright (2001:50) discuss, occurs when images “call out to us” or connect with us as individuals. An image interpellates someone only if he or she is “a member of a group to whom its codes and conventions ‘speak’” regardless of the varied interpretations with which

that image may be received from person to person. They use advertising to demonstrate this, stating it “strives to interpellate viewer consumers in constructing them within the ‘you’ of the ad” Political images also interpellate their voters in particular ways, hailing them as ideological subjects. As all images are produced within dynamics of social power and ideology, ideology is the necessary representational means through which we come to experience and make sense of reality

MEDIA TEXTS AND INTERPELLATION

Schirato and Webb (as cited in Crinall, 2009) defines text as an object that consists of words on pages, sometimes accompanied by photographs, sometimes extended to other mediums such as film or television. A text is made of signs that exist in relation to other signs. Shifting the focus away from the state Althusser’s notion of ideology and interpellation, , and applied it to various kinds of media texts. In this vein, cultural theorists such as Horkheimer and Adorno (1979:8) have argued that the homogeneity of mass media interpellate passive subjects. Like Althusser, Adorno and Horkheimer argue that the proletariat submit to ideologies that interpellate them as passive, and thus comply with their own domination. Similarly, Gauntlett (2002: 27) describes how “interpellation occurs when a person connects with a media text: when we enjoy a magazine or TV show, for example, this uncritical consumption means that the text has interpellated us into a certain set of assumptions, and caused us to tacitly accept a particular approach to the world.” Here, Gauntlett seems to echo Adorno and Horkheimer’s argument that media consumers unquestioningly accept a medium’s subject positioning of them as passive viewers. This structuralist framing will be countered by later theorists who will argue for more agency for interpellated subjects.

THE STUDY

METHODOLOGY

Through interpellation, Althusser’s primary interest is how ideology is used effectively and imposed through this process, however this study’s concern is about the relationship between interpellation and narrative by focusing on elements such as interpellation and intertextuality that facilitate (visual) narrative process in images used on Facebook pages of four major political parties during election their campaign of 2015. The viewer, already situated as a subject in this process, is hailed, or appealed to, and subsequently interpellated into becoming a voter and thus a fan, supporter, contributor. As interpellation is possible only when intertextuality exists, intertextuality is assumed to deserve a great attention. Instead of the story told, how the voters or supporters as viewers are positioned by, and implicated in the narrative processes of these photos should be once again main concern of this study. In these Facebook cover photos, the hail or appeal is delivered visually and textually through political slogans. People are hailed to ‘vote’ or ‘support’ and thereby positioned and subjectified as able subjects, capable of lending support and assistance to vote for the (favoured) political party.

For that reason, a qualitative and descriptive method of comparative analysis in order to see how things come to mean and have signification was used. In doing so, concepts of interpellation and intertextuality were reassessed accordingly to explain some of the processes where viewers are either implicitly or explicitly positioned and compelled to respond, and also how they contribute to identifying meanings which reach beyond commonly their perceived and received political understanding and readings in visual and textual platforms.

TOOLS

SOCIAL MEDIA

Means of interactions among people in which they create, share, and/or exchange information and ideas in virtual communities and networks are called social media. In other words, social media is the collective of online communications channels dedicated to community-based input, interaction, content-sharing and collaboration. Websites and applications dedicated to forums, microblogging, social networking, social bookmarking, social curation, and wikis are among the different types of

social media. Facebook, Twitter, Instagram, Foursquare, YouTube and Vimeo can be given as some of the most common applications with a trademark. ("Social Media" Def: *WhatIs.com*)

FACEBOOK

Created in 2004 by Mark Zuckerberg and being the world's largest social network, with more than 1 billion users worldwide, Facebook is a popular social networking website that makes it easy for registered people to keep in touch with friends, family and colleagues online and free of charge. Today, not only individuals but all the institutions and associations use Facebook for various purposes. Available in 37 different languages, Facebook includes public features such as groups, events and pages. The reason why Facebook pages of the four political parties were chosen for the study lies in the fact that these pages display a hectic profile especially during election campaigns and thus they allow their visitors to enjoy a number of activities such as post, share, comment about the political party especially followers have become an active platform. Plus, Facebook is the most widely used social networking

FORMER ELECTIONS BEFORE 2015 GENERAL ELECTION

When its coalition partner MHP called for early elections in the summer of 2002, Democratic Left Party (a.k.a. DSP) was forced to enter early elections, before the results of the wide economic reforms could be felt. As a result, none of the coalition parties were able to pass the 10% national threshold in the November 3 elections in 2002.

Founded in 2001 by members of a number of existing conservative parties, Justice and Development Party won the general election victories in 2002 and following 2007 and 2011, winning 34.3%, 46.6% and 49.8% respectively. Having almost won a Two-thirds majority of the 550 parliamentary seats in 2002, the party won 341 seats in 2007 and 327 in 2011. The party currently forms a third-term majority government since 18 November 2002, having had their electoral success mirrored locally in the municipal elections of 2004, 2009 and 2014 (Democratic Left Party (Turkey), (n.d.). In Wikipedia) The Turkish general election of 2015 is on June 7, 2015 to elect the 550 members of the Grand National Assembly. The election is the 24th general election in the history of the Turkish Republic and the elected members are to form the 25th parliament of Turkey. After 2001, Democratic Leftist Party (DLP) a.k.a. DSP lost election, Justice and Development Party won power and it has been ruling the country since then (Turkish general election, 2015, (n.d.). In Wikipedia)

JUSTICE AND DEVELOPMENT PARTY (JPD)

The Justice and Development Party (Turkish: Adalet ve Kalkınma Partisi), abbreviated JDP in English and AK PARTİ or AKP in Turkish, is a social conservative political party in Turkey. It has developed from the tradition of Islamism, but has officially abandoned this ideology in favour of "conservative democracy". The party is the largest in Turkey, with 312 members of parliament. Its leader, Ahmet Davutoğlu, is Prime Minister, while former party leader Recep Tayyip Erdoğan is President (Justice and Development Party (Turkey), (n.d.). In Wikipedia)

The Slogan: They Talk ; JDP Acts

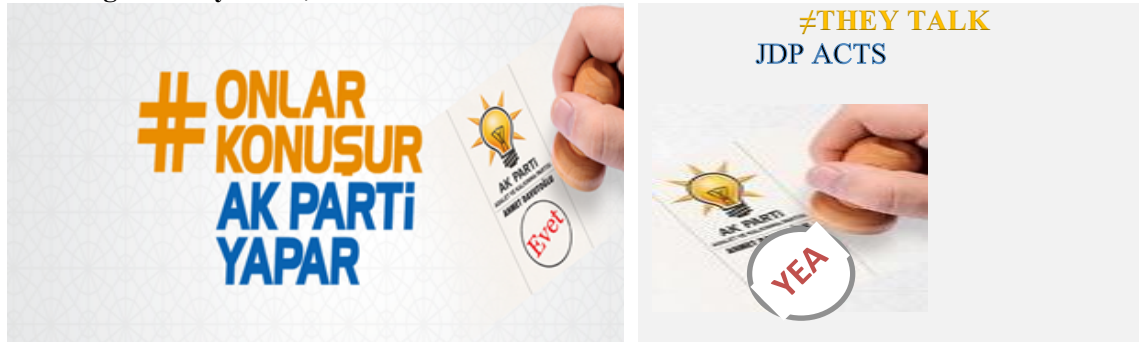

Image 1. JPD's cover photo on its official Facebook page

Actions speak louder than words. This is what JDP draws attention to throughout its campaigns by reminding and recalling what has been achieved as a political part in power since 2002. As the cover photo reads, “visitors to the page are interpellated to support through on strong wording bearing the signifying colors of JDP. What is meant by “They” appears to have an intertextual connotation implying opposition parties, groups or persons. Strong emphasis on the pronouns of “They” and “Us” is a very common categorization found in similar typical political discourse. However, absence of “you”, is part of the hidden discourse where citizens who are eligible to vote are subjectified as “you”. Next to this is the image strongly asking for “Yea” for a license to do more if it comes to power again. The visual narration in this wording is indeed linked to a set of sequential images and texts used in this campaign that have been exhibited on billboards or posted in social media. The slogan is also hashtagged as signification of mention in social media.

THE REPUBLICAN PEOPLE'S PARTY

The Republican People's Party (Turkish: Cumhuriyet Halk Partisi, CHP) is a Kemalist and social-democratic political party in Turkey. It is the oldest political party of Turkey and is currently the Main Opposition in the Grand National Assembly. The Republican People's Party describes itself as "a modern social-democratic party, which is faithful to the founding principles and values of the Republic [of Turkey]". Also the party is cited as "the founding party of modern Turkey" (Republican People's Party (Turkey). (n.d.), In Wikipedia).

The Slogan: “A liveable Turkey is coming”

Using circular image in red and white-party's colours, the Republican People's Party reiterates that under the current rule, the country is in many forms hard to live and get by for the people. The text situated in the middle of the circle signifies the target strategy: “A liveable Turkey”. That is, people are interpellated to support the party through a political discourse that implies an intertextuality addressing to the texts or images that signify unfavourable living conditions and circumstances under the current –opposition party's rule as RPP claims.

Image 2. RPP's cover photo on its official Facebook page

THE NATIONALIST MOVEMENT PARTY

The Nationalist Movement Party (alternatively translated as "Nationalist Action Party"; Turkish: Milliyetçi Hareket Partisi, MHP), is a Turkish far-right political party. The party is also informally known as the Grey Wolves, referring to its unofficial paramilitary youth wing.] In the 2011 general elections, the party polled 13.01% (5,585,513 votes) and won 53 seats, retaining its status as the third largest group (Nationalist Movement Party. (n.d.). In Wikipedia).

The slogan: Walk with us Turkey

Image 3. NMP's cover photo on its official Facebook page

The Nationalist Movement Party is the only political party that used its chairman (Devlet) Bahçeli and party symbols- the three crescents in the cover photo. The image apparently poses an imperative type of interpellation with little reference to intertextual elements in uttered during the election campaign. Chairman's image and the text lying beneath him constitute a bound and dependent intertextuality. Like in the cover photos of other three parties, the emphasis on the use of pronouns is also observable in NMP's calling attention to themselves as a party.

THE PEOPLES' DEMOCRATIC PARTY

The Peoples' Democratic Party (Turkish: Halkların Demokratik Partisi (HDP) is a left-wing political party in Turkey, acting as the fraternal party to pro-Kurdish Democratic Regions Party (DBP). It was founded in 2012 as the political wing of the Peoples' Democratic Congress, a union of numerous left-wing movements that had previously fielded candidates as independents to bypass the 10% election threshold. The party operates a co-presidential system of leadership, with one chairman and one chairwoman. As of 22 June 2014, these chairpersons are Selahattin Demirtaş and Figen Yüksekdağ respectively (Peoples' Democratic Party (Turkey).(n.d.). In Wikipedia).

The Slogan : We, to the Parliament

Image 4. PDP's cover photo on its official Facebook page

As being the only party struggling to bypass the 10% election threshold, People's Democratic Party's main concern and focus is on the interpellation (call) for a support from people to help achieve this. Another noticeable feature is the style where the Turkish pronoun "we (biz)" was written with an apostrophe and re-pluralized. Two forms of "we" used intend to give two different messages: First, "We" without an apostrophe signifies the party and its supporters (mainly left-wing people of Kurdish origin). Second, adding the plural suffix to "the pronoun "we" with an apostrophe this time is meant to signify all the 'peoples' regardless of any ethnic origins. There is an intertextuality between the pronoun "we" without an apostrophe and the one with the apostrophe in that meaning into meaning was maintained in metaphorical way. Furthermore, as a universal signifier for peace, the slogan framed by two parallel bars with two olives leaves on both sides is a visual narrative that can be construed as an interpellation for a pacific atmosphere that the party strongly puts emphasis on as a part of the conjectural future action plan after years of conflicts.

CONCLUSION AND DISCUSSION

As Hernández-Guerra (2013) points out that a political discourse contains some features that must be constant in them to be recognized and understood by the audience as such but, at the same time, must fulfill the purpose of transmitting the message aimed in that venue with a personal and original style. This is commonly done through layers of direct or subtle content. This view is also supported by Belova (2006:47) in which she suggests that visual encounter would perhaps be better described as an event whose meaning is created in movement and dialogue between the image, author, viewer, and circumstance of perception or a wider discourse.

As in the case of a political campaign like the one here, the discourse is created through visual and textual slogans where voters or supporters start an intertextual dialogue that is likely to lead to a wider discourse. The sample cover photos here show that interpellation and intertextuality were maintained over the emphatic use of pronouns of “they” and “we” (JDP, NMP and PDP) issuing an appeal to the voters as viewing subjects to exchange positions in the political discourse with a broader sense of visual reminder in the political timeline of the country. While olive leaves used by PDP is the only symbolic visual element signifying peace at large, NMP’s three crescents as its official emblem is the only ideological element found. Hashtag found in JPD’s slogan is the only iconic visual element that probably targets especially Y generation who are very comfortable with social media use.

Based on the interpretation of the visual and textual data, it can be inferred from the study that every text and visual bearing the elements of signification as the signified and the signifier has a message. That message can be construed as interpellation, an appeal to its reader or viewer within a number of texts making an intertextual discourse. Political discourses also benefit from these concepts like the ones in the study. How voters as the readers or the viewers of this political discourse will respond to this some ideological some social appeal lies in the great expectations of both sides.

The study had to be kept limited to four major visual and textual elements for two reasons: First, it is believed that most of other related visuals and texts were generated from the ones involved in this study. Second, the number of such visuals and texts reached such huge numbers (plus individually created ones) during the campaigns that the scope of the current study could hardly handle and process that amount of information.

REFERENCES

- Althusser, L. (1998) ‘Ideology and Ideological State Apparatuses’ in Julie Rivkin and Michael Ryan (eds) *Literary Theory. An Anthology* Blackwell USA: 294–304.
- Brooker, P. (1999). *A concise glossary of cultural theory*. London: Oxford UP.
- Cohn, N. (2013) Visual Narrative Structure, *Cognitive Science* 34, 413–452, DOI: 10.1111/cogs.12016
- Crinall, K. (2009) Appealing for help: A reflection on interpellation and intertextuality in the visual narrative of an Australian welfare campaign poster, *Research Online V.1 Issue 1, Narrative Inquiry: Breathing Life into Talk, Text and the Visual*, Article 2, Retrieved at <http://ro.uow.edu.au/currentnarratives/vol1/iss1/2> on 12.02.2015
- Democratic Left Party (Turkey) n.d. In Wikipedia. Retrieved on April 1, 2015 from http://en.wikipedia.org/wiki/Democratic_Left_Party_%28Turkey%29
- Hernández-Guerras, C. (2013) *Revista de Lingüística y Lenguas Aplicadas* Vol. 8 año 2013, 59-65 <http://dx.doi.org/10.4995/rlyla.2013.1175>
- Justice and Development Party (Turkey), (n.d.). In Wikipedia. Retrieved on April 13, 2015 from http://en.wikipedia.org/wiki/Justice_and_Development_Party_%28Turkey%29
- Fuery, P. (1995). *Theories of Desire*, Melbourne University Press, Melbourne, Australia
- Gauntlett, D. (2002). *Media, Gender and Identity*. London: Routledge.
- Horkheimer, M. & Adorn, T. (1979) “The Culture Industry” in *Dialectic of Enlightenment*. London: Verso, pp.120-167
- Kalogirou- V. & Economopoulou, V. (2012) Building bridges between texts: From Intertextuality to intertextual reading and learning. *Theoretical challenges and classroom resources*. *Exedra Journal*,

Retrieved from <http://www.exedrajournal.com/exedrajournal/wp-content/uploads/2013/01/14-numero-tematico-2012.pdf> on 12.01 2015

Nationalist Movement Party. (n.d.). In Wikipedia. Retrieved on April 14, 2015 from http://en.wikipedia.org/wiki/Nationalist_Movement_Party

Peoples' Democratic Party (Turkey). (n.d.). In Wikipedia. Retrieved on April 13, 2015 from http://en.wikipedia.org/wiki/Peoples%27_Democratic_Party_%28Turkey%29

Republican People's Party (Turkey). (n.d.), In Wikipedia. Retrieved on April 12, 2015 from http://en.wikipedia.org/wiki/Republican_People%27s_Party_%28Turkey%29

“Social Media”. Def: WhatIs.com. Retrieved on 01.02.2015 from <http://whatis.techtarget.com/definition/social-media>

Schirato T and Webb J 2004 Understanding the Visual. Sage London

Sturken, M, & Cartwright, L. (2001). Practices of looking: An introduction to visual culture. New York: Oxford University Press pp.49-71

Werner, W.(2004) On Political Cartoons And Social Studies Textbooks: Visual Analogies, Intertextuality, And Cultural Memory , Canadian Social Studies, 38/2
http://Www2.Education.Ualberta.Ca/Css/Css_38_2/Arpolitical_Cartoons_Ss_Textbooks.Htm

Turkish General Election, 2015, (n.d.). In Wikipedia. Retrieved on February April 12, 2015 from http://en.wikipedia.org/wiki/Turkish_general_election,_2015

OSMANLI DÖNEMİ'Nİ KONU ALAN DÖNEM FİMLERİ ANLATISININ OLUŞTURULMASI SÜRECİNDE MİNYATÜRLÜ EL YAZMALARININ BİRİNCİL KAYNAK OLMA ÖZELLİKLERİ: ELYAZMALARINDAKİ MİNYATÜR VE EDEBİ METİN ANLATISINDAN YARARLANMA

İnci YAKUT

Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi, Sinema Anabilim Dalı

incyakut@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Dönemi'ni konu alan dönem filmi anlatısının oluşturulması sürecinde döneme özgü minyatür ve edebi metinlerden oluşan minyatürlü elyazmalarının birincil kaynak olarak işlevleri ortaya konmuştur. Çalışmada öncelikle epik anlatı ve gerçeklik ilişkisi hakkında bilgi verilmiş, daha sonra Osmanlı dönemi epik film anlatısı tasarımı için birincil kaynaklara ulaşma gerekliliği ve minyatürlü elyazmalarının birincil kaynak olma özellikleri irdelenmiş, 16.yy Kıyafetü'l-İnsaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye isimli minyatürlü el yazmasının seçilen örnekler üzerinden birincil kaynak olma durumu incelenmiştir. Çalışma bu yönüyle eleştirel literatür değerlendirilmesinin ve sosyal göstergebilimsel metin çözümlemesinin yapıldığı betimsel bir çalışmadır. Osmanlı dönemi minyatürlü elyazmaları içinde bulunan minyatürler ve edebi metinler epik anlatı yapısına ve epik gerçekliğe sahip eserlerdir. Bu durum minyatürlü elyazmalarının, Osmanlı dönemi epik filmi senaryosunun oluşturulması sürecinde geçmiş döneme ait bilgiler veren birincil kaynak olarak incelenmesini, üzerinde metin çözümleme teknikleri ile çalışılmasını olanaklı kılmaktadır. Osmanlı dönemi epik filmi anlatısının oluşturulması süreci için senarist ve yönetmenlerin Osmanlı Dönemi'ne özgü minyatür ve edebi metin içeren anlatı temelli sanat eserlerini okuma ve dolayısıyla çözümleme bilgi ve becerilerini kazanmaları önem taşıyan bir konudur. Edebi metin incelemelerinde el yazmasının Türkçe çevirisine ulaşamadığı durumlarda senarist ve yönetmenlerin edebi metnin dili olan Osmanlı Türkçesini ve elyazmalarını okuma bilgi ve becerisine sahip olması söz konusu metinlerin anlatı yapıları üzerinde analizler yapmalarına olanak tanıyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Dönemi, Dönem Filmi, Epik Anlatı, Epik Karakter, Epik Mekan , Gerçeklik, Minyatürlü El Yazmaları

THE FEATURES BEING PRIMARY SOURCES OF MANUSCRIPTS WITH MINIATURE IN THE OTTOMAN-PERIOD FILM NARRATIVE MAKING PROCESS: BENEFITING FROM THE NARRATIVE STRUCTURE IN MINIATURE AND LITERARY TEXT IN MANUSCRIPTS

ABSTRACT

This study put forth the functions of Manuscripts with miniature including miniature and literary text as primary sources for Ottoman - period film narrative making process. The study consists of the units on the relationships between epic narrative and reality, Accessing to primary sources for Ottoman Empire Period Epic Film Narrative, the features of Manuscripts with miniature, an analysis on manuscript, Kıyafetü'l-İnsaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye. It is used critical literature review and social semiotics as methods in this study. Miniatures and literary texts in Ottoman Empire period Manuscripts with miniature have epic and epic reality. This situation requires to be used text analysis methods on manuscripts. Scenarists and directors at cinema area must have the knowledge and skills to analyze miniatures and literary texts within manuscripts for Ottoman Empire period film narrative making. If Turkish translation of the manuscripts isn't available, Scenarists and directors to know

Ottoman Turkish that is the language of Ottoman period manuscripts is to provide them to analyze on texts.

Key Words: Ottoman Period, Period Film, Epic Narrative, Epic Character, Epic Space, Reality, Manuscripts with miniature

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, Osmanlı Dönemi'ni konu alan dönem filmi türünün anlatısı olan epik anlatının oluşturulması sürecinde döneme özgü minyatürlü elyazmalarının birincil kaynak olarak işlevlerini ortaya koymaktır. Çalışma ile sözkonusu elyazmalarında yer alan Minyatür ve Edebi Metinlerin Anlatı yapısının özelliklerinin açıklanması ile bu özelliklerden dönem filmleri anlatısının oluşturulması sürecinde yararlanılmasına katkıda bulunma hedeflenmektedir. Minyatürlü el yazmaları, genellikle tarihte geçen önemli bir olay, bu olayın kahramanı ve önemli kişileri hakkında hem edebi metin hem de edebi metni destekleyen minyatürler yoluyla açıklamalar yapan betimsel epik anlatımlardır. Osmanlı Döneminde özellikle Fatih Sultan Mehmed Devri'nden itibaren minyatür sanatında yoğun Doğu etkilerinin (özellikle Timurlu Herat Okulu etkisi altında Şiraz üslubu) azalmaya başladığı, Batı ve Doğu'nun etkisi altında Osmanlı dönemine özgü bir minyatür kimliğinin oluşmaya başlamasıyla erken dönem Osmanlı minyatürünün biçimlendiği ve daha sonra sırasıyla ortaya çıkarılan özgün üsluplarla Osmanlı minyatürünün Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman Döneminde yükselişe geçtiği, II.Selim ve III.Murad zamanında ise kendine özgü Klasik Osmanlı Üslubu'nun geliştiği bilinmektedir (Mahir 2012: 39-50 ve 97-119). Osmanlı Dönemi'ne özgü minyatürlü el yazmalarının konuları ise genellikle edebiyat, tarih (şehname-önemli tarihi olaylar-, gazavatname-savaşlar-), silsilename (Osmanlı padişah soyu), surname (saray düğünü), dini konular (Peygamberler tarihi), bilim, gösterim amaçlı, doğa ve kent görünüşleri, albümler (portreler) olarak tasniflenebilmektedir .

Genel olarak epik anlatıda önemli tarihsel bir kişiliğe sahip olan kahramanların rol oynadıkları tarihi olaylara odaklanan özelliklerinin (giysi, aksesuar, araç-gereç v.s.) öne çıkarılması ve kahramanla doğrudan ilgisi olan kişi, mekan ve nesnelerin kahramanla olan ilişkilerinin düzeylerine göre anlatıda konumlandırılmaları söz konusu olduğundan epik anlatıdan geçmişte yaşanan gerçekliklere dair bilgilerin elde edilmesi de mümkün olabilmektedir. Epik anlatıya sahip sanatlar birbirinden estetik ve konu açısından yararlanabildikleri gibi geçmiş dönem gerçekliğine dair bilgiye ulaşma ihtiyacı bilim dallarını da ilgilendiren bir durum olduğundan epik anlatı temelli sanat ortamlarının bilimsel amaçlı incelemelere tabi tutulması da mümkün olabilmektedir. Çoğu Osmanlı Dönemi el yazmaları da geçmiş dönemlere özgü kahramanlık öykülerini, kahramanları ve bunlarla bağlantılı tarihsel olayları, sosyal ve kültürel yaşantı biçimlerini ortaya koyduklarından içerik ve biçim yönleriyle epik anlatı niteliğini taşımaktadırlar.

Osmanlı dönemi'ne özgü epik film anlatısı oluşturulurken tasarım sürecinde ve özellikle karakter ve mekan tasarımında geçmiş döneme özgü gerçeğin tasarıma yansıtılması arayışı sırasında önemli bir araştırma süreci yaşanacaktır. Konusu geçmiş çağlara özgü olan film yapımı sırasında senaryo yazımı öncesi araştırma süreci aşamasında özellikle geçmiş çağları temsil eden birincil kaynaklara ulaşma ihtiyacı önem taşıyan bir konudur. Bu birincil kaynaklar geçmiş dönemlerden günümüze kadar ulaşmış tüm resmi yazılı (tarihsel kayıt, anlaşma v.s.) ve resmi olmayan yazılı (anı, hikayeler) kaynaklar, üç boyutlu nesnel (yapılar, araç-gereçler v.s.) kaynaklar ve sanatsal (resim, edebiyat v.s.) kaynaklardır. Geçmiş çağlardaki çoğu dönemlere ve konulara özgü birincil kaynaklara ulaşmada sorun yaşanmakta, bunlarla ilgili ulaşılabilen kaynakların çoğu yetersiz olup açıklayıcı olamamaktadır. Bu nedenle geçmiş dönem gerçeğini ararken, dönemin koşullarını ve yaşantı biçimlerini betimleyen diğer kaynakların yanında sanat eserlerine de ulaşmaya çalışmak zorunlu bir durum olmaktadır.

Bu çalışmada öncelikle Osmanlı Dönemini konu alan dönem filmi anlatısında epik anlatı ve gerçeklik ilişkisi hakkında bilgi verilecek, daha sonra dönem filmi anlatısı tasarımı için birincil kaynaklara ulaşma gerekliliği ve minyatürlü elyazmalarının birincil kaynak olma özellikleri irdelenecektir. Daha

sonra çalışmada Kıyafetü'l İnsaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye isimli minyatürlü el yazmasının, seçilen örnek üzerinden değerlendirilmesi yapılacaktır. Çalışmada eleştirel literatür değerlendirilmesinin yanında el yazmaları anlatılarının epik gerçeklik özelliklerinin ortaya çıkartılması için bir anlatı çözümlemesi uygulaması da yapılmıştır. Gerek resimde gerek se edebi metinde anlatının içerik ve biçim unsurlarından içerik ögesi ele alınmıştır. Görsel metinde anlatının içerik kısmının karakter ve mekan öğeleri, edebi metinde içerik kısmının karakter ögesi ve her iki metindeki içeriği belirleyen tarihsel ve sosyo-kültürel arka plan ögesi çalışma birimlerini oluşturmuştur. Bu öğeler üzerinde ise sosyal göstergebilimsel teknikle inceleme yapılmış ve böylece el yazması anlatısı ile epik gerçeklik ilişkisi irdelenmiştir. Anlatının içerik ögesini, karakter, mekan,zaman, mesaj, tarihsel ve sosyo-kültürel arka plan oluşturmakta, biçim ögesini de anlatı tasarımı öge ve ilkeleri ile anlatı kurgusu ve estetik meydana getirmektedir. Çalışmada karakterin dış görünümünü oluşturan giysiler , giysi aksesuarları (baş giysisi ve giysiyi tamamlayan diğer nesneler) , dokumalar ve bezemeler ile portrelerin içinde yer aldığı iç mekanın görünümünü oluşturan dekor ve içinde yer alan nesneler, dokumalar ve bezemeleri sosyal anlam içeren göstergeler olarak ele alınmış, ancak bu göstergelerin anlamları dönemin tarihsel ve sosyo-kültürel gerçeklikleri dikkate alınarak çözümlenmeye çalışılmıştır. Anlatı çalışmalarında, anlatının türü, konusu ve özelliklerine göre tarih, sosyoloji, antropoloji gibi birçok bilim dalının kavram,veri ve tekniklerinden de yararlanılabilmektedir. Anlatı yapısı, türü ve konularının karmaşık doğası bu alanda disiplinlerarası çalışmaların yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

DÖNEM FİLMİ ANLATISINDA GERÇEKLİĞİ ARAYIŞ VE EPİK FİLM

Geçmiş dönem ve çağları konu alan dönem filmi anlatısında öne çıkan epik anlatı özellikleri nedeniyle dönem filmleri genellikle epik film olarak adlandırılmaktadır. Dönem filmi ya da epik film anlatısı, konusu gereği geçmiş çağ toplumlarının öne çıkan destansı kahramanlık öykülerini ve dolayısıyla, bu hikayelere konu olan önemli kahraman-kişi, mekan, nesne ve olayları estetik ve kurgu ile sentezlenmiş bir gerçekliğin öncülüğünde ortaya çıkartarak betimler. Bu nedenle anlatıda, dram türüne özgü yanılsamayı sağlayıcı araçlara yer verilse bile her zaman anlatının gerçeği vurgulayan yönünün ön plana çıkartılmasına çalışılır. Epik destan anlatı temelli bir yapıya sahip olmasına rağmen tarihi ve sosyo-kültürel gerçekliğe yaklaşmakta, kendine has kurguyla dönemin özünü vermektedir (Çobanoğlu 2011: 13-24).

Geçmiş çağlardaki toplumların öne çıkan tarihi kişilikleri/kahramanları ve onlarla bağlantılı, mekanları ve olayları konu edinen epik filmlerde estetik kaygı ve kurgu nedeniyle gerçeklikten çeşitli derecelerde uzaklaşma mümkün olabilse de epik anlatının özelliği gereği burada gerçeğin değişik düzeylerde de olsa temsil edilmeye çalışılması amaçlanmaktadır. Özellikle Antikçağ, Ortaçağ ve Yeniçağ gibi geçmiş çağlara özgü epik anlatı oluşturma sürecinde gerçeklikler hakkında bilgi edinme aşamasında çoğu zaman geçmişten günümüze dek ulaşan yazılı resmi metinlerin (anlaşmalar, fermanlar, tarihsel olayları anlatan resmi metinler / kitaplar) ve günümüze kalan yapı ve nesnelerin yetersiz olması, savaş ve siyasal olayların dışında kalan toplumun sosyal ve kültürel yaşantısına, gündelik hayat kural ve değerlerine dair bilgilerin elde edilmesinde daha fazla güçlük yaşanması, geçmişe dair bilgi veren kaynakları karşılaştırarak gerçekliği bulma gerekliliği, zorunlu olarak araştırmacıları toplumsal yaşantı hakkında dolaylı yoldan da bilgi edinmeye, yani, bir anlatıya sahip dönemin edebi ve görsel sanat eserlerine de başvurmaya yönlendirmektedir. Bu anlatı temelli eserlere yönelme ihtiyacı, sadece bir epik filmin oluşturulması sürecinde değil, sanattan edebiyata, sosyal bilimlerden fen bilimlerine dek geçmişe dair konuları inceleme konusu yapan tüm alanların çalışmalarında duyulmaktadır (Bilkan 2009: 97-98).

Film, edebiyat, resim, tiyatro, sinema gibi bir anlatı yapısına sahip sanat alanlarındaki geçmiş çağlara dönük (Antikçağ, Ortaçağ, Yeniçağ v.s.) öyküleştirme çalışmalarında çoğu zaman seçilecek ya da oluşturulacak karakter, olay ve mekanların, geçmiş zamanda gerçek hayattaki karşılıkları bazen kesin olarak bulunmakta, ama çoğu zaman da kısmi ya da belirsiz olmaktadır. Günümüze ulaşan kanıtlara göre anlatıların gerçeklikle olan bağlantıları kuvvetli ya da görece olarak düşük olabilmektedir. Dönem filmleri için epik anlatı yapısı oluşturulurken karakter, mekan ve olay örgüsünün sahip olacağı niteliklerin geçmiş dönemde az çok karşılık bulduğu gerçekliğin öne çıkan vurgulayıcı temel özelliklerini taşıyarak betimlenmesi önem taşıyan bir konudur.

DÖNEM FİLMİ ANLATISI İÇİN BİRİNCİL KAYNAKLARA ULAŞMA GEREKLİLİĞİ VE MİNYATÜRLÜ ELYAZMALARI

Epik anlatı kahramanlık öykülerinde başrol oynayan kahramanlar ve kahramanın doğrudan ilgisi bulunduğu kişi, mekan, olay ve nesneler üzerine kurgulandığı için anlatının kahramanı öne çıkaran kişiliğinin, beceri ve yeteneklerinin, dış görünümünü betimleyen tüm özelliklerinin gerçeğe uygun bir şekilde vurgulamaya çalışması beklenir. Epik anlatı yapısının doğası gereği bir yönüyle gerçekliği yansıtmayı amaçlaması, epik anlatı tasarımlarında karakter, mekan, nesne, giysi, aksesuar gibi unsurların döneme özgü gerçek hayatta kullanıldıkları şekliyle biçim, renk, desen ve dokumalara sahip olmasını gerektirmektedir. Bu durum epik anlatı yapısına sahip eserlerde yer alan tasarımı oluşturan öğelerin sembolik anlamlarının dikkatle incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu incelemenin yapılabilmesi için döneme özgü kahraman, kişi ve tarihi olaylar ile bunlarla bütünleşmiş giysi, aksesuar, mekan ve nesneler hakkında çeşitli kaynaklardan bilgi veren günümüze kadar ulaşmış materyallere ulaşılması gerekir. Bu materyaller aynı zamanda geçmiş döneme özgü bilgi veren kanıtlardır. Günümüze gelen materyaller birincil kaynaklar olup görsel, yazılı, üç boyutlu nesne ve yapılar halinde bulunmakta, ancak çoğu zaman düzensiz, eksik ve yetersiz olarak ulaşmaktadırlar. Bu kaynaklar arasında resim ve dolayısıyla geçmiş döneme özgü minyatürler, günümüze ulaşan bilgi sağlayıcı görsel kanıtlar olarak değerlendirilmektedir. Aynı şekilde yine önceki çağlara özgü edebi metinler de yine geçmiş dönemi bize anlatan yazılı kanıtlar ele alınmaktadır. Burada önemli olan içinde anlatı barındıran kaynaklardan gerçek yaşantıya dair bilgileri elde ederken anlatıda gerçeğin estetik ve kurgu senteziyle sunulduğunun bilinmesidir. Anlatı içerikli kaynaklarda kimi zaman gerçek kimi zaman da estetik öne plana çıkmaktadır. Buna göre anlatı çalışmalarından gerçekliğe dair bilgiler elde edebilmek için anlatının birbiriyle bağlantılı biçimsel ve içeriksel yönünün çözümlenmesi ve buna göre anlatıyı oluşturan gerçek, estetik ve kurgu öğelerinin ayrıştırılarak belirlenmesi gerekir. Biçimsel çözümlemede anlatının yapılandırıldığı kaynağın (sinema, resim, tiyatro, edebiyat v.s.), anlatı türünün (drama, epik, lirik v.s.) ve anlatının oluşturulduğu dönemin sanat anlayışının kendine özgü niteliklerinin belirlenmesi gerekir. Özellikle anlatının yapısı ve öğeleri üzerinde anlatının oluşturulduğu döneme özgü sanat anlayışının ve kültürel özelliklerin etkisi önemlidir. Buna göre biçimsel yönden Türk epik film anlatılarının yapısı ile dönemin diğer toplumlarına özgü epik film anlatıları arasında farklılıklar olabilecektir. Bu durum diğer anlatı türleri olan drama ve lirik anlatılar için de aynıdır. İçeriksel çözümlemesinde ise amaç, anlatının konu ve temasının irdelenmesinin yanında anlatının kaynağı, türü ve döneme özgü sanat anlayışının verdiği olanaklar içinde öyküleştirme araçları olarak rol oynayan karakter, mekan, zaman ve olayların tarihsel, toplumsal, kültürel, psikolojik v.s. gerçekliklerle olan bağını ortaya koyabilmektir. Estetik kaygılarla bazen anlatının gerçeklik yönü kurgusal düzenleme ile arka planda kalmakta, bazen de gerçeğin ön plana çıkması için estetik ve kurgusal düzenlemenin önemi görece olarak azalmaktadır. Buna göre gerçeği, estetik ve kurgunun içinden ayıklayabilmek için anlatının biçimle içeriğinin etkileşimini dikkate alarak farklı bilim dallarına ve sanat alanına özgü metin çözümleme tekniklerinin uygulanması gerekir. Metin çözümleme teknikleri arasında yer alan söylembilimsel, göstergebilimsel, toplumbilimsel, ruhbilimsel, etnografik, ikonolojik, yapısal çözümlemelerin her biri gerçeğin bir yönünü ortaya koyduğundan tekniklerin mümkün olduğunca birleştirilmesi gerçeğin bütününe görebilmek adına önem taşıyan bir durumdur. Her çözümleme tekniği anlatı yapısının biçimi ve içeriğine yönelik kendilerine özgü ilke, metod ve dolayısıyla kriterler ortaya koyarlar. Osmanlı Dönemi'ni konu alan epik film anlatısı tasarımı için döneme özgü çeşitli birincil kaynaklar üzerinde çözümleme teknikleri kullanılarak yapılan değerlendirmeler sonucunda toplumsal yaşantıyla ilgili sosyal, kültürel, siyasal, coğrafya, tıp gibi pek çok alana özgü gerçekliği ifade eden bilgilere ulaşılması mümkün olabilmektedir.

Sanat alanlarının epik anlatı yapıları öncelikle üretildikleri toplumun genel sanat ve sosyo-kültürel anlayışları çerçevesinde kurgulanırlar. Epik anlatının hangi toplumun hangi sanat alanında kurgulandığının bilinmesi önemlidir. Genellikle bir toplumun tüm sanat alanlarında görülen epik anlatılar o toplumda büyük benzerlikler taşırlar.

Osmanlı Dönemi minyatürlü elyazmaları epik anlatı yapısına ve dolayısıyla epik gerçekliğe sahip eserlerdir. Elyazmalarının bir kısmı tezhiplerle süslenmiş hat yazılarıyla vücut bulan edebi metinlerden oluşmakta, bir kısmı da bu yazılı edebi metinler ile çoğu zaman metinlerin açıklamalarını destekleyen betimlemelerin yapıldığı minyatürlerden meydana gelmektedir. Osmanlı Dönemi minyatürlü elyazmalarında saray yaşantısını ve 18.yy'dan itibaren de saray dışındaki toplumsal yaşantıyı da ilgilendiren siyasal, yönetsel, dinsel, sosyal ve kültürel olaylar metin ve resimler aracılığı ile betimlenmiştir. Osmanlı Dönemi sultanları önemli tarihsel bir kişiliğe sahip kahramanlar olarak ele alınmakta ve buna göre bu kahramanların öne çıkan özelliklerini vurgulayan kahramanla doğrudan ilgisi olan kişi, nesne ve mekanlar kahramanla olan ilişkinin düzeyine göre minyatür sahnesinde konumlandırılmaktadır. Buna göre minyatürler diğer epik anlatı alanlarında olduğu gibi önemli figür ve mekan (iç ve dış mekan) nesnelerini öne çıkaran kendine özgü bir tasarım mantığına sahiptir. Osmanlı Dönemi minyatür sanatı özgün örneklerini vermeye başladığı 15.yy'dan Batılılaşma akımı sonucunda Avrupa resmi kurallarının etkisine girdiği 18.yy. sonu ve 19.yy. başına kadar gelişimini sürdürmekle beraber, 19.yy.'da Batı etkisinde yeni resim geleneğinin oluşması ile önemini yitirmeye başlamış ve bu nedenle Osmanlı sultanlarının minyatürün epik sahnelerinde görülme durumu 19.yy'a kadar sürmüştür (Mahir 2012: 181-186)⁴. Genellikle el yazmaları, yazıldığı ve tasvirlendiği dönemin Sultanları ile ilgili konuları kapsamakla birlikte bu el yazmalarında dönemin Sultanından önce padişahlık yapan diğer sultanların kahramanlıklarına da yer veriliyordu. Padişah portreciliğinde de el yazması (silsilename, kıyafetname v.s.) ya da albümde yer alan Sultan portreleri I.Osman ile portrelerin yapıldığı dönemin Sultanına kadar olan tüm Sultanları kapsıyordu (And 2004: 145-160). 19.yy'dan itibaren Osmanlı Dönemi'nde Sultanların ve tarihi olayların, saray içi ve dışındaki gündelik hayatın ve bunların dışında beliren yeni konuların yeni resim anlayışının natüralist-realist kuralları ile betimlendiği görülmektedir. Osmanlı minyatürü anlatısının tasarım mantığı diğer doğu minyatürlerinden farklı olarak şiirsel duygusallığı besleyen imgesel bir dekoratif süslemecilik yerine sert ve yalın şematizmin öngörüldüğü bir realite kavrayışını ortaya koymaktadır (Tansuğ 1997:36). Ayrıca yine Osmanlı minyatürleri, dini temaların egemen olduğu Ortaçağ Batı minyatür anlayışından ve Batının sonraki çağlara özgü dış dünyanın nesnel görünümünü ele alan katı natüralist yaklaşımından farklılıklar taşıyıp kendine özgü bir realist bir anlayış göstermektedir (Tükel 2010: 107-108). Osmanlı minyatürlerinde Ortaçağ'da ve diğer dönemlerde dini konuların yanında tarihsel olaylara ve toplumsal ve kültürel yaşantıya dair olaylar da betimlenmekte olup tasvirlerde yer alan nesne, mekan, figür, zaman ve olay ile sosyo-kültürel süreçleri simgeleyen öğeler /yapılar konumları ve diğer yapılarla olan ilişkileri itibarıyla dış dünyadaki durumu olduğu gibi temsil etmeyip, resim düzleminde bulundukları yere genel imgeye olan katkıları nedeniyle konulmuşlardır. Buna göre Osmanlı minyatürleri gerek konusu gerekse tasarım mantığı açısından diğer Doğu ve Batı toplumlarının minyatür sanatlarından farklılıklar taşımaktadır. Bu nedenle minyatürü belge olarak analiz etme girişimlerinde, öncelikle minyatür sanatının hangi toplumda hangi tasarım anlayışıyla üretildiğinin tespit edilmesi önem taşır. Minyatüre özgü genel tasarım mantığının anlaşılmasından sonra minyatür anlatısının uygun metin çözümleme tekniklerinin sentezci biçimde uygulanması ve gerçeğin ayıklanması olanaklı hale gelecektir.

Anlatı temelli kanıtlar içinde birincil kaynak olarak işleve sahip olan edebiyat ürünleri de gerçeğin anlaşılmasında önemli veri sağlayan yazılı belgeleri oluşturmaktadır. Fleischer'e göre tüm anlatı kökenli kanıtlar ve özellikle edebi nitelikteki kanıtlar, arşiv belgelerinin kişisellikten arınmış katı verilerine anlam kazandıran yumuşak kanıtlardır (Fleischer 2013:2-3). Günümüzde, geçmişe dair gerçeği ararken günümüze ulaşan tüm bilgi sağlayıcı kanıt sayılabilecek belgeleri inceleme zorunluluğu bulunmaktadır. Bu belgeler arasında edebi nitelikteki belgeler de anlatı temelli olmalarından dolayı çeşitli tekniklerle çözümlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Osmanlı Dönemi eski Türk edebiyatında nazım (şiir-divan şiiri) ve nesir (düzyazı) türünde eserler verilmiş olup bilgi sağlama amaçlı oluşturulan elyazmalarında daha çok orta nesir ve sonra da sade nesir örnekleri görülmekle beraber süslü nesirin de karma olarak kimi elyazmalarının baş ve giriş kısımlarında bulunduğu tespit edilmektedir (İz, 2011: III-XII). Sade nesirde halkın konuştuğu dil (halk dili) esas olup süslü nesirde ise Farsça ve Arapça'nın etkisi ile oluşturulan divan şiirindeki biçim ve söz sanatlarının çoğunun benimsenmesi söz konusu olmaktadır. Orta nesir ise halkın konuşma dilinden epeyce ayrılmakla birlikte burada süslü nesirde olduğu gibi söz sanatları ile hüner gösterme amacı güdülmemiş, bir konunun anlatılması yazar için amaç olmuştur. Orta nesir, düz yazıda kimi zaman

nazım (şiiir) türünün de kullanılmasına olanak tanımakta ve eski edebiyatın her türünde çoğunlukla görülmektedir.

Eski Türk edebiyatına özgü el yazması metinler de epik anlatıya dayalı metinler olarak ele alınmaktadır. Epik anlatının önemli bir kahramanlık olayının öznesi olan kahramanı ve olayı yücelten, kahramanla ilgili olan tüm giysi, aksesuar, mekan, nesne ve diğer kişilere özgü nitelikleri öne çıkarma amacını taşıyan niteliği, çoğu el yazmasının edebi diline de hâkimdir. Elyazmalarındaki epik metinlerden gerçeğe dair bilgiler elde edebilmek için bu me-tinlerin yapılarını iyi anlamak ve yapılarına uygun metin çözümleme tekniklerini uygulamak önem taşır. Buna göre, öncelikle metin yazım türünün (nazım-nesir) ve döneme özgü edebiyat türünün (hünername, seyahatname, silsilename, gazavatname, surname, kıyafetname v.s.) belirlenmesi ve bundan sonra çözümleme tekniklerinin belirlenerek sentezci bir şekilde uygulanması gerekir.

KIYAFETÜ'L-INSANİYYE Fİ ŞEMA'İLİ'L-OSMANİYYE İSİMLİ MİNYATÜRLÜ EL YAZMASININ SEÇİLEN MİNYATÜRLÜ METİN ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN BİRİNCİL KAYNAK OLMA ÖZELLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1601'de Sultan III.Murat Dönemi'nde metinlerini Seyyid Lokman'ın yazdığı ve minyatürlerini Nakkaş Osman'ın yaptığı Kıyafetü'l-Insaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye isimli minyatürlü el yazmasında Osman Gazi'den dönemin sultanı Sultan III. Murat'a kadar olan 12 sultanın tarih sahnesinde onları öne çıkaran özellikleri hakkında bilgi, hem duruşlarını, kıyafetlerini ve bulundukları iç mekanı betimleyen portreler yoluyla hem de bu portrelerle bağlantılı açıklamalar yapan edebi metinler yoluyla verilmiştir (Lokman 1601: 173-185). Söz konusu el yazmasında bulunan minyatürler ve açıklayıcı edebi metinler (orta nesir türü) biçim ve içerik özellikleri ile epik anlatı örneği olarak görülmektedirler. El yazmalarında Nakkaş Osman'ın minyatürlerinde görülen natüralist anlayışın ve padişah portreciliği konusundaki oluşturduğu üslubun etkilerini diğer dönemlerin sanatçıları ve eserleri üzerinde de görmekteyiz. Ünlü nakkaşlardan Levni'nin 18.yy'da tasvirlediği “Kebir Musavver Silsilename“ isimli padişah portreciliği türünün bir örneğini oluşturan sadece portrelerden oluşan eserde de kendi oluşturduğu yeni üslubu görmekle birlikte bunun üzerinde Nakkaş Osman'ın mekan ve karakter görünümüleri konusundaki ikonografik şemasının ve betimleme kalıplarının etkilerini de ayırtedebilmekteyiz(İrepoğlu 1999: 76-80).

Osmanlı Döneminde özellikle Fatih Sultan Mehmed Devri'nden itibaren minyatür sanatında Doğu etkilerinin (özellikle Timurlu Herat Okulu etkisi altında Şiraz üslubu) azalmaya başladığı, Osmanlı dönemine özgü bir minyatür kimliğinin oluşmaya başlayarak erken dönem Osmanlı minyatürünün biçimlendiği görülmektedir (Mahir 2012: 39-50). Daha sonra verilen el yazması eserlerle sırasıyla Osmanlı minyatürünün Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman Döneminde yükselişe geçtiği, II.Selim ve III.Murad zamanında ise Klasik Osmanlı üslubunun geliştiği bilinmektedir. Osmanlı Dönemi'ne özgü minyatürlü el yazmalarının türünü genellikle konuları belirlemekte olup bu konular edebiyat, tarih (şehname-önemli olaylar-, gazavatname-savaşlar-), silsilename (Osmanlı padişah soyu), surname (saray düğünü), Peygamberler tarihi,bilim, gösterim amaçlı, albümler (portre) v.s. olarak tasniflenebilmektedir (Mahir 2012: 97-119 ve 151-154). Bu konular arasında özellikle padişah portreciliği ile ilgili eserler el yazmaları (kıyafetname, silsilename v.s.) içinde veya albüm içinde tek portre (metinsiz) olarak görülebilmektedir. Çalışmamızın örneğini oluşturan eser, el yazması içinde yer verilen padişah portreciliğine bir örnek olup aynı zamanda Osmanlı Dönemi'nde kişinin dış görünüşü üzerinden karakterini ve huyunu çıkarma sanatı olan kıyafetname adı verilen bir türün de örneğini oluşturmaktadır. Nakkaş Osman'ın genel anlamda minyatüre kazandırdığı gerçekçi, yalın ve sembolize edilmiş anlatım dilinin özellikleri minyatürde klasik bir natüralist-realist üslubun gelişmesine sebep olmuş ve bu üslupla oluşturduğu eserleri diğer dönemlerin anlayışı ve eserleri üzerinde yoğun bir etki gücüne sahip olmuştur. Bu nedenle çalışmanın uygulama bölümünde Nakkaş Osman'ın realist üslubunu ortaya koyduğu eserler arasında en iyi örneklerden birisini teşkil eden Kıyafetü'l-Insaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye isimli minyatürlü el yazması eser çalışma örneği olarak ele alınmıştır. Bu eser içinde Fatih Sultan Mehmet tarihte Yeniçağ'ın kapılarını açan önemli bir kişilik olduğundan el yazması eser içinde önemli bir epik anlatı kahramanı olarak inceleme örneğimizi (vaka-olgu) oluşturmuştur.

MİNYATÜRLÜ ELYAZMADA YER ALAN SULTAN MEHMED HAN'IN (FATİH) PORTRESİ'NDE EPİK GERÇEKLİK

Şekil 1. Sultan Mehmed Han'ın (Fatih) Portresi

Kaynak: Seyyid Lokman. 1601. “Kıyafetü'l-İnsaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye”, Düzenleyen: Türk Tarih Vakfı, 1999, İstanbul, s.182

Fatih Sultan Mehmed bu tasvirde, geçmişte içinde bulunulan dönemin anlayışına (15yy ortaları ve 16.yy) uygun bir şekilde tarihte önemli bir karakter olarak konumunu öne çıkaran ve vurgulayan uygun dokuma ve bezemelerden oluşan bir giysi ve iç mekan-dekor tasarımı içinde resmedilmektedir. Bu giysi ve iç mekan dekor nesneleri döneme özgü sosyal göstergeler olarak sembolik bir işleve sahiptirler. Epik resmin özelliğine uygun olan kahramanın yüceltilmesi ögesini burada da görmekteyiz. Resimde giysinin kumaşını resmederken kullanılan altın yaldız, bu kumaşın gerçekte klaptan (altın tellerle desenleme) ile dokunmuş değerli bir ipekli kumaş (kemha, seraser, v.s.) ya da kumaşın tümünün altın tellerle dokunduğu bir seraser kumaş olduğu izlenimini vermektedir. Sultanın giydiği kırmızı kahverengi kaftanının dokuması üzerindeki tasarımda şemselerin (güneş şeklinde tarama-boyama yolu ile yapılan göbekler) içindeki lotuslardan (nilüfer çiçeğinin üsluplaştırılmış şekli) çıkan altın yaldızla boyanmış palmetlerin (kırık uzun çizilen “el yaprak” şeklindeki stilize bezeme) kendi aralarında madalyon motifini oluşturduğu görülür. Resimde kaftanın içine giyilen lacivert renkli mintanın üzerinin altın yaldızlı çin bulutları ile bezenmiş olduğu ve birbirine bağlı stilize palmetlerin oluşturduğu baklava şekillerinin yer aldığı görülmektedir. Tüm bu dokuma desenlerinde görülen altın yaldızla boyama gerçekte kumaşın altın tellerle dokunduğunu ifade etmek için gerçekleştirilmiştir. Resimdeki dokuma bezemesinde görülen lotus, palmet, madalyon motifleri döneme hakim süsleme unsurlarıdır. Osmanlı Dönemi'nde 15.yy'da Osmanlı mimarisinin renkli çini süslemelerine hakim olan motif gruplarından Çin kökenli motifler eşliğinde narin sapsar üzerine yerleştirilmiş Lotusların 15.yy'ın ikinci yarısından itibaren kaplar, ciltler, kitap süslemeleri ile halılar ve kumaşların

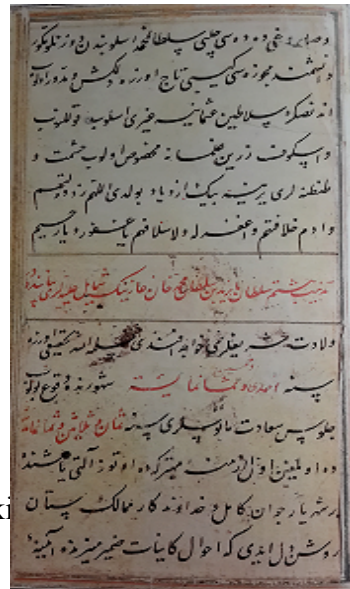
bezemelerinde kullanıldığı görülmektedir (Atasoy 2001: 227,235). 16.yy'ın sonlarına doğru dokumalardaki tüm stilize çiçek üslubu öğelerinin etkileyici ve serbest bir süsleme şekline dönüştüğü anlaşılmaktadır. Palmetlerin stilizasyonundaki gelişim için de 16.yy'ın izlenmesi gerekir (Keskiner 2007: 102). Padişahların çiçek bezemeli değerli dokumalardan oluşan kıyafetleri giyme geleneği ve dokumalar üzerinde natüralist çiçek üslubu uygulamaları günümüze gelen giysi ve dokuma örneklerinden ve minyatürlerdeki tasvirlerden anlaşılmaktadır (Atasoy 2011: 89-98).

Tasvirde Sultan'ın baş giysisi olarak resimlenen sarığının süslemekten uzak sade yapısı (büyüklüğü, biçimi ve rengi v.s.), Sultan'ın o döneme özgü daha çok saray içindeki günlük hayatta kullandığı giyim tarzını gösteren sembolik bir niteliğe sahiptir. Sultan'ın baş giysisi ve bunun yanında giysinin diğer unsurlarının (kaftan, kaftan içi mintan, giysi bezemeleri ve rengi, ayakkabı, kullanılan araçlar v.s.) özellikleri (büyüklüğü, biçimi ve rengi v.s.) içinde bulunulan sosyal ortama göre farklılaşarak Sultan'ın konumunu etkileyici bir tarzda ifade etmesine olanak sağlayacak şekilde sade ya da ihtişamlı (süslemeli) olmaktadır. Osmanlı döneminde genel olarak giysi özel olarak da baş giysileri bulunulan ortamın (iç ya da dış mekan) özelliklerini belirlemede ve ifade etmede önem taşımaktadırlar. Ayrıca Sultanın ellerinde tuttuğu mendil ve gül ise zerafetin sembolü olan göstergelerdir.

Ayrıca resimde iç mekan dekor nesnesi olarak sultanın oturduğu divanın döşemesinin bezemesinde uygulanan altın yıldız da gerçekte döşemenin dokumasında altın tellerin kullanıldığını ve döşemenin değerli bir dokumadan (klaptanlı kemha, seraser v.s.) oluştuğunu göstermektedir. Yine resimde sultanın oturduğu iç mekanın arka planındaki duvar düzlemine bakıldığında bir kemerli niş önünde Sultan'ın konumlandırıldığı ve buna göre kemerli nişin saltanat tahtını simgelediği görülür. Bunun yanında arka planda gerek kemer simgesi üzerindeki bezemeler gerekse kemerin sütunları arasındaki mavi renkli düzlem üzerinde yer alan bordür deseninin çini izlenimini uyandıran bezemesi dönemin mekan içi bezeme ve süsleme anlayışını ifade eden sembolik unsurlardır. Kanuni Sultan Süleyman zamanını izleyen dönemlerde özellikle sarayda kullanılan eşyalarda (taht döşemesi, minder, divan, halı v.s.) ve iç mekanın yapısında (kubbe, duvar çinisi v.s.) yapılan bezemeler ve çiçekle süslenme geleneği saray yaşantısının karakteristik özelliğini ortaya koymaktadır (Atasoy 2011: 100-117). 16.yy. çoğu çiçek ve yaprakların Kara Memi okulunun natüralistik ve yarı natüralistik üsluplaştırma anlayışı ile stilize edildiği bir dönemdir (Keskiner 2007: 98-121). Bu dönemin üsluplaştırılmış ve şematize edilmiş çiçekleri ve yapraklarının biraraya getirilmesiyle oluşturulan desenler bundan sonraki zamanlarda da Osmanlı döneminin desen arşivinde önemli bir bölümü oluşturmuş ve kumaş, halı, giysi, araç-nesne, iç mekan yüzeyleri gibi pek çok alanda bu bezeme ve süsleme örnekleri görülmüştür. Sultan'ın iç mekan içinde 3/4 lük profilden çizilmesi, portre resimciliğindedönemin Batı üslubunun etkilerini ortaya koymaktadır. Bunun yanısıra tasvirde ayakların toplanarak oturulma biçimi de Osmanlı Dönemi yaşantısına özgü bir duruş biçimini ifade etmektedir.

MİNYATÜRLÜ EL YAZMADA YER ALAN SULTAN MEHMED HAN'IN (FATİH) PORTRESİNİ BETİMLEYEN EDEBİ METİNDE EPİK GERÇEKLİK

Şekil 2: Sultan Mehmed Han'ın (Fatih) Portresini Betimleyen Edebi Metin

Kaynak: Seyyid Lokman. 1601. “Kıyafetü’l-İnsaniyye fî Şema’ili’l-Osmâniyye , Düzenleyen:Türk Tarih Vakfı, 1999, İstanbul, s.184

Metinde Baş Giysisini Betimleyen İlk Kısımın Transkripsiyonu:

“...ve saruğı dedesi Çelebi Sultan Mehmed üslubundan düzenlü mükevver dânişmend mücevvesi gibi tâc üzre dilkeş ve müdevver olub andan sonra selâtın-i Osmâniyye gayr-ı uslûb kullanub üskûf-ı zerrin gılmâna mahsûs olub haşmet ve tantanaları yerine bin izdiyâd buldı...”

METİNDE BAŞ GİYSİSİNİ BETİMLEYEN İLK KISIMIN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİ'NE ÇEVİRİSİ

“...ve sarığı, dedesi Çelebi Sultan Mehmed’in tarzından daha bir düzenliydi, ilim adamlarının taktıkları sarık gibi tac üzerine sarılmış idi; bunda sonra, bütün Osmanlı padişahları bu tarz sarık kullanarak, altın üsküfû sadece görevliler takmışlar, kendilerinininki tantanadan uzak sade kalmıştır...”

Edebi metinde sultanın bir baş giysisi olarak kullandığı sarığı hakkında açıklayıcı bilgi verilmiştir. Sarık genel olarak dönemin giyim biçimini ifade eden sosyal bir gösterge olmakla birlikte sarayda Sultan’ın kullanımı söz konusu olduğunda sembolik bir niteliğe bürünmektedir. Metinde Sultanın sarığı ilim adamlarının taktıkları sarığa benzetilerek sarığın sade bir nitelik taşıdığı ifade edilmek istenmiştir. Osmanlı Dönemi divan edebiyatı içinde edebi metinlerde özellikle gerçeği betimlemeye çalışan epik metinlerde bir özelliği vurgulamak için benzetme sanatlarından sıkça yararlanıldığı görülmektedir.

Sarık sade niteliği ile padişahların saray içindeki özellikle günlük yaşamdaki kıyafetlerinin bir aksesuarını oluşturmakla birlikte saraydaki divan toplantıları, resmi kabuller ve törenler söz konusu olduğunda sarayın değer ve önemini vurgulayabilmek için değerli taşlarla süslü, iri sorguçlu daha ihtişamlı bir yapıya sahip olabilmektedir. Sarayda sarığın sade yapısının sultanın kendisinden sonra gelen sultanlarda da görüldüğünü söz konusu el yazmasındaki metinler ve minyatürlerden tespit etmekteyiz. Özellikle Çelebi Sultan Mehmed’den önce sultanların baş giysilerinin daha büyük ve görece olarak daha dikkat çekici oldukları elyazmasında hem görsel hem de yazılı olarak betimlenmiştir.

Edebi metinde yazılan baş giysisi ile ilgili açıklamalar, sultanın portresinde görülen baş giysisi tasviri ile desteklenmektedir. Bu durum aynı el yazmasında farklı sanat alanlarının (minyatür ve edebi metin) sanatkarlarınca oluşturulan metinler arasında bir bağın olduğunu göstermektedir. El yazmasında yer alan bu görsel ve yazılı metinler kendi biçim özelliklerine uygun bir şekilde epik gerçeği betimlemişlerdir.

SONUÇ

Bu çalışmada Osmanlı Dönemi’ni konu alan dönem filmi anlatısının oluşturulması sürecinde döneme özgü minyatür ve edebi metinlerden oluşan minyatürlü elyazmalarının birincil kaynak olarak işlevleri ortaya konmuştur. Çalışmada eleştirel literatür değerlendirmesi ve sosyal göstergebilimsel metin okuması yapılmıştır. Çalışma sonucunda sözkonusu minyatürlü el yazmasının epik gerçekliğe kendi anlatı yapısına uygun olarak hem minyatürler hem de edebi metinler yoluyla ulaşmayı amaçladığı saptanmıştır. Elyazmasında sembolik anlama sahip birer sosyal gösterge olarak karakter ve mekan öğelerine yönelik yazılı metnin verdiği detay ve görsel metnin oluşturduğu açıklık ve anlaşılabilirlik epik gerçeğin daha iyi bilinmesini sağlamaktadır. Bu durum dönem filmi ya da epik film senaryo yazımı öncesi hazırlık aşamasında özellikle karakter ve mekan tasarımı sürecinde senarist ve yönetmenlerin elyazmalarının hem görsel hem de yazılı metinlerindeki karakter ve mekan tasarımı kurgularından

birincil kaynak olarak yararlanmalarına olanak sağlayacaktır. El yazması anlatısı aynı zamanda dönem filmi ya da epik film anlatısının olay örgüsü, tema / konusunun ve olay akışının oluşturulması aşamasında da zengin veriler sağlayan birincil kaynak konumunda bulunmaktadır.

Epik anlatının bir yönüyle gerçekliği yansıtmayı amaçlayan yapısı, anlatının tasarımı oluşturan karakter, mekan, nesne, giysi, aksesuar gibi unsurlara ait biçim, renk, desen ve dokuma gibi özelliklerin geçmişte ilgili dönemin sosyo-kültürel yaşantısında ifade edilmeye çalışıldıkları şekliyle tasarımı yer almalarını gerektirmektedir. Bu durum epik anlatı yapısına sahip eserlerde yer alan tasarımı oluşturan öğelerin sembolik anlamlarının dikkatle incelenmesini zorunlu kılmaktadır.

Osmanlı Dönemi'ni konu alan epik filmin senaryo öncesi hazırlık aşamasında gerçeğe uygun senaryolar oluşturulabilmesi için geçmiş dönem yaşantıları hakkında bilgi veren günümüze ulaşmış birincil kaynaklara ulaşma zorunluluğu bulunmakta olup bu kaynaklardan anlatı temelli olanlar büyük önem taşımaktadır. Geçmiş dönemle ilgili konular hakkında bilgi veren tarih kitaplarına, resmi belgelere, üç boyutlu nesne ve yapılara v.s. her zaman ulaşılamamaktadır, ulaşılanlar ise çoğu zaman yetersiz kalabilmektedir. Geçmişten günümüze gelen birçok anlatı temelli sanat eserleri ise geçmiş yaşantıya özgü pek çok konuda bilgiler veren, kanıt niteliğine sahip birincil kaynaklar olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle epik anlatının doğası gereği toplumsal gerçekliği bir yönüyle arıyor oluşu bu anlatıya sahip sanat alanlarının kanıt niteliğine sahip birincil kaynaklar olarak görülmesini de sağlamaktadır.

Osmanlı Dönemi minyatürlü elyazmaları (Hünernâme, Şehinşehname, Eğri Fetihnâmesi, Nusretname v.s.) içinde bulunan minyatürler ve edebi metinler epik anlatı yapısına ve dolayısıyla epik gerçekliğe sahip eserlerdir. Bu el yazmalarında da çalışma konumuz olan Nakkaş Osman'ın tasvirlediği Kıyafetü'l-İnsaniyye fî Şema'îl-i-Osmaniyye isimli minyatürlü el yazmasında olduğu gibi hem metinler hem de minyatürler yoluyla sultanlar kendi dönemlerinin tarihi olayları içinde ilgili oldukları ve temsil edildikleri mekan, giysi, araç, nesne, doğa gibi unsurlarla epik gerçekliği sunmak üzere betimlenmektedirler. Epik anlatının önemli bir kahramanlık olayının öznesi olan kahramanı ve olayı yücelten, kahramanla ilgisi olan tüm giysi, aksesuar, mekan, nesne, olay ile diğer kişilere özgü nitelikleri öne çıkarma amacını taşıyan niteliği, çoğu el yazmasındaki minyatür ve edebi dile de hakimdir. Bu durum minyatürlü elyazmalarının, Osmanlı Dönemi epik filmi senaryosunun oluşturulması sürecinde geçmiş döneme ait bilgiler veren birincil kaynak olarak incelenmesini, üzerinde çalışılmasını olanaklı kılmaktadır. Bu çalışmalarda elyazmaları üzerinde metin çözümlemelerinin minyatürler ve edebi metinler üzerinde birçok bilim dalının perspektifinden oluşturulmuş teknikler kullanılarak yapılması gerekir. Bir el yazmasındaki minyatür ve edebi metin incelemeleri ayrı ayrı resim ve edebiyat alanlarına özgü olarak yapılabildiği gibi el yazması anlatısının gereği olan birbirleriyle olan bağlantılarının gözönüne alınmasıyla birbirleriyle karşılaştırılarak da aynı çözümleme tekniği içinde ele alınabilirler.

Osmanlı Dönemi epik filmi anlatısının oluşturulması sürecinde anlatı temelli elyazmalarının birincil kaynak olarak incelenebilmesi ve bu çalışmalardan sağlıklı sonuçlar alınabilmesi için özellikle sinema alanında bu alana özgü çalışmalar yapan senarist ve yönetmenlerin Osmanlı Dönemi'ne özgü minyatür ve edebi metin içeren anlatı temelli sanat eserlerini okuma ve dolayısıyla çözümleme bilgi ve becerilerini kazanmaları önem taşıyan bir konudur. Döneme özgü elyazmalarının çoğunluğu hem minyatür hem de edebi metin içerdiğinden sinema tasarımı sürecinde gerek minyatür okuryazarlığı gerekse Osmanlı Türkçesi ile yazılmış edebi metinleri okuyup değerlendirebilme bilgi ve becerisine sahip olabilmek büyük avantaj sağlayacaktır.

Dönem filmi tasarım sürecinde Osmanlı Dönemi'ne ait edebi metinlerin çözümlemesi aşamasında metnin dili olan Osmanlı Türkçesinin transkripsiyonuna (çeviri yazı) ya da Türkçe çevirisine ulaşması önem taşıyan bir konudur. Ancak metinlerin çevirilerine çoğu zaman ulaşılamaması mümkün olamamaktadır. Bu nedenle Osmanlı Dönemi'ne özgü film anlatısı oluşturma sürecinde olabildiğince ulaşılabilir kaynağı biraraya getirmeye duyulan ihtiyaç nedeniyle özellikle dönem filmleri üzerinde çalışan senarist ve yönetmenlerin Osmanlı Türkçesi'ni ve elyazmaları metinlerini okuma bilgi ve becerilerine sahip olmaları söz konusu metinlerin anlatı yapıları üzerinde analizler yapabilmelerine

olarak tanıyacaktır. Bunun yanısıra gerek Minyatürlerin değerlendirilmesi gerekse Elyazmalarının okunması sırasında ihtiyaç duyulduğunda ilgili uzmanların (sanat tarihi uzmanları, Osmanlı Türkçesi ve Elyazması uzmanları, Eski Türk Edebiyatı uzmanları, geleneksel Türk sanatları uzmanları, sanat sosyologları v.s.) bilgi ve deneyimlerinden yararlanılması, tasarım sürecinde sağlıklı analizler yapılabilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- And, Metin.(2004). Osmanlı Tasvir Sanatları-1:Minyatür. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Atasoy, Nurhan.(2001). İpek- Osmanlı Dokuma Sanatı. İstanbul : Teb Yayıncılık.
- Atasoy, Nurhan.(2011). Hasbahçe. İstanbul: Kitapyayınevi.
- Bilkan, Ali Fuat. (2009). Osmanlı Şiirine Modern Yaklaşımlar. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Çobanoğlu, Özkul. (2011). Türk Dünyası Epik Destan Geleneği. Ankara: Akçağ Yay.
- Fleischer, Cornell H. 2013). Tarihçi Mustafa Ali-Bir Osmanlı Aydın ve Bürokrati.
- Çeviren: Ayla Ortaç. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Harper, Douglas. (2012). Visual Sociology. Newyork : Routledge Press.
- İrepoğlu, Gül. (1999). Levni: Nakış- Şiir- Renk. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- İz, Fahir.(2007). Eski Türk Edebiyatında Nesir. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Keskiner, Cahide. (2007). Turkish Motifs. İstanbul: Turkish Touring and Automobile Association.
- Lokman, Seyyid.(1601). Kıyafetü'l-İnsaniyye fi Şema'ili'l-Osmaniyye. , Düzenleyen:Türk Tarih Vakfı, 1999, İstanbul
- Mahir, Banu. (2012). Osmanlı Minyatür Sanatı. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Tansuğ, Sezer.(1997). Çağdaş Türk Sanatına Temel Yaklaşımlar. Ankara : Bilgi Yayınevi.
- Tükel, Uşun.(2010). “At Meydanı’nda Bir Şenliğin Gösterimi: Klasik Dönem Osmanlı Minyatürü’nün Resim Dili” . Hippodrom-Atmeydanı, Ed.Ekrem Işın, C.2, 107-108.